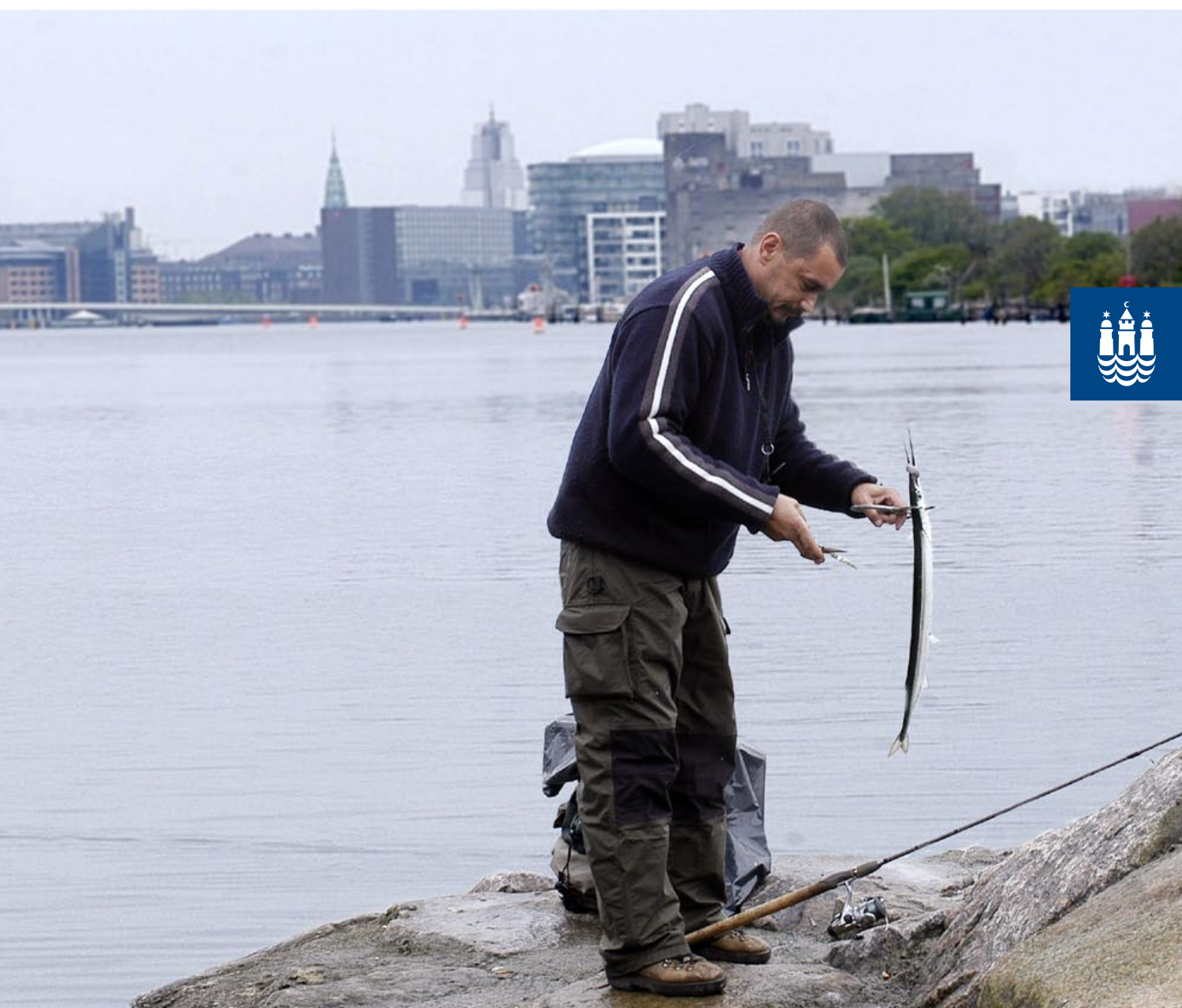

KØBENHAVNERNES
GRØNNE REGNSKAB 2006

RESULTAT 2006

EMNE	STATUS 2006	NÅR VI MÅLET?	BEMÆRKNINGER
Transportsystemet			Biltrafikken steg i 2006 mens cykeltrafikken holdt niveauet fra 2004. Det har ikke været muligt at fremskaffe data for den kollektive trafik inden regnskabs deadline. Hvis målet om et velfungerende transportsystem med ren luft og mindre trafikstøj skal nås, må der gøres en ekstra indsats. Se side 7.
Trafikulykker			I 2006 kom 242 trafikanter alvorligt til skade eller blev dræbt i trafikken. Der er primo 2007 opstillet nye skærpede mål på området. Se side 8.
Luft			Luftens indhold af store partikler (PM10) og kvælstofdioxid steg lidt igen i 2005 (data for 2006 er endnu ikke tilgængelige), og udgør fortsat et sundhedsproblem. Grænseværdierne vil med den nuværende udvikling ikke kunne overholdes til tiden. Se side 25.
Støj			Det har ikke været muligt at lave nye beregninger for støjniveauet i 2006, men det antages at ca. 40.000 boliger i Københavns Kommune fortsat er meget belastet af støj. Der er ikke afsat penge til at finansiere støjreduktionstiltag, som ønsket i Trafik- og Miljøplan 2004, hvorfor målet om at halvere antallet ikke vurderes at kunne nås. Se side 26.
Jord og grundvand			Strategien for at beskytte grundvand og indeklima skrider planmæssigt frem. Målet om at fjerne eller minimere den fare, som forurenset jord udgør, er kun delvist nået, men følges gennem en prioriteret indsats. Se side 28.
Grønne områder			Det er trods flere forskellige initiativer en fortsat stor udfordring at skabe flere rekreative områder i de bydele, der er underforsynede. Det er samtidig en stor opgave at sikre kvaliteten i de fremtidige friarealer i nye byområder. Se side 10.
Træplantning			Der er i 2006 plantet 226 flere træer end der blev fældet og det er en stor økonomisk udfordring at nå målet om 18.000 gadetræer, som før elmesygen. Se side 10.
Pesticider			Kommunens forbrug af kemisk ukrudtsbekæmpelse på egne arealer faldt fortsat i 2006. I 2007 er det målet at bringe forbruget til ophør. Se side 10.
Søer og vandløb			Den positive udvikling i De Indre Søer er fortsat, så både Damhussøen og De Indre Søer er klarvandede og lever op til målsætningerne. Målene er ikke nået endnu i Utterslev Mose, Emdrup Sø og de øvrige nordlige vandområder. I 2006 blev der bevilliget 5 mio. kr. til at restaurere udløbet fra Utterslev Mose, og dette projekt udgør første etape af vandområdeplanen for området. Se side 15.

STATUS 2006

Vurdering baseret på fremdriften mod målet fra 2005 til 2006:

= fremdriften mod målet i 2006 har været god

= fremdriften mod målet i 2006 er begrænset eller kun god på delområder.

= fremdriften mod målet i 2006 har været ringe eller helt fraværende.

NÅR VI MÅLET?:

Vurdering af, om de besluttede, kommunale virkemidler (herunder om der er sikret finansiering) er tilstrækkelige til at nå de aktuelle mål:

= målet er nået eller vil kunne nås til tiden.

= målet er kun delvist nået eller det er usikkert om målet vil kunne nås.

= målet vil ikke kunne nås med de besluttede virkemidler.

EMNE	STATUS 2006	NÅR VI MÅLET?	BEMÆRKNINGER
Rørlagte vandløb og restaurering af vandløb			I 2006 blev der bevilget 1,5 mio. kr. til undersøgelse af de fysiske og økonomiske muligheder for at åbne en eller flere af byens rørlagte vandløbsstrækninger. Undersøgelserne gennemføres i 2006-2007. En egentlig genåbning afventer finansiering. Se side 16.
De marine vandområder			Planarbejdet er påbegyndt, og der udføres pt. forundersøgelser. Det er usikkert, hvorvidt målet om at forbedre sedimentkvaliteten i havnen vil kunne nås, da der endnu ikke er afsat midler hertil. Det videre arbejde skal ses i relation til drøftelserne om en havnetunnel. Se side 14.
Sedimentet i havnen			Planarbejdet er påbegyndt, og der udføres pt. forundersøgelser. Det er usikkert, hvorvidt målet om at forbedre sedimentkvaliteten i havnen vil kunne nås, da der endnu ikke er afsat midler hertil. Det videre arbejde skal ses i relation til drøftelserne om en havnetunnel. Se side 14.
Genanvendelse af husholdningsaffald			Genanvendelsesprocenten for husholdningsaffald er faldet fra 2005 til 2006. Til gengæld er genanvendelsen af pap og glas steget. Der er iværksat initiativer, som skal sikre, at en øget andel af husholdningsaffaldet genanvendes. Se side 17.
Genanvendelse af erhvervsaffald			Genanvendelsesprocenten for erhvervsaffald er faldet i 2006 og det er usikkert om målet for genanvendelse af erhvervsaffald i Affaldsplan 2008 kan nås. Ved hjælp af tilsyn og information arbejdes på at få en bedre genanvendelse af erhvervsaffaldet. Se side 18.
Genanvendelse af bygge- og anlægsaffald			Målet i Affaldsplan 2008 for genanvendelse af bygge- og anlægsaffald er allerede nået. Se side 19.
CO ₂ -udledning			Det samlede CO ₂ -udslip er steget fra 2005 til 2006, men udslippet fra varme- og bygasforbruget er faldet lidt. Indsatsen skal forøges markant, hvis det langsigtede mål skal nås. Kommunens handlemuligheder er samtidigt blevet væsentligt mindre som følge af el-liberalisering, salg af energianlæg mv. Se side 20.
Vandforbrug			Der sker fortsat et mindre fald i husholdningernes vandforbrug, men det bliver svært at nå målet i 2010 uden en ekstraordinær indsats. Derimod ser det ud til, at målet for erhvervslivets vandforbrug kan nås ved en fortsat fokusering op reduktioner. Se side 23.
Forankring i virksomheder			Det går fortsat fremad for Københavns Miljønetværk, og det ser ud til, at målene vil blive nået med den besluttede indsats. Se side 31.
Forankring i boligområder			De etablerede Agenda 21 centre arbejder aktivt med nye aktiviteter og støtte til lokale miljøprojekter mv. Målet om at inddrage alle boligområder i at udarbejde lokale Agenda 21 planer kan ikke nås uden en markant forøgelse af indsatsen og de nuværende Agenda 21 centre og satellitter er kun sikret finansiering til udgangen af 2007. Se side 30.

INDHOLD

4

TEKNIK- OG MILJØUDVALGETS BERETNING

BÆREDYGTIG BYUDVIKLING

7

TRANSPORTSYSTEMET

10

BIOLOGISK MANGFOLDIGHED OG REKREATIVE OMRÅDER

14

VANDOMRÅDER

RESSOURCER

17

FORBRUG AF PRODUKTER OG AFFALDSDANNELSE

20

ENERGIFORBRUG OG CO₂-UDLEDNING

23

VANDFORBRUG OG VANDKVALITET

MILJØ OG SUNDHED

25

LUFT- OG STØJFORURENING

28

JORD- OG GRUNDVANDSFORURENING

30

FORANKRING HOS BORGERE OG VIRKSOMHEDER

33

FÆLLES UDVIKLING AF GRØNNE REGNSKABER

34

HER ER DER HJÆLP AT HENTE

DER FINDES TO GRØNNE REGNSKABER

Københavns Kommune udgiver to grønne regnskaber. Denne publikation "Københavnernes Grønne Regnskab 2006" gør status over miljøtilstanden i byen København. Her kan du bl.a. læse om borgere og virksomheders forbrug af el, vand og varme samt om trafikken, affald, vandkvalitet og bynatur. "Københavns Kommunes Grønne Regnskab 2006" gør status over miljøarbejdet i virksomheden Københavns Kommune. Det er her, du bl.a. kan læse om ressourceforbrug, økologi og miljøledelse i kommunens forvaltninger, institutioner og virksomheder.

TEKNIK- OG MILJØUDVALGETS BERETNING

I Københavns Kommune har vi en ambitiøs vision om at udvikle København til en bæredygtig storby. Københavnernes grønne regnskab for 2006 viser, at det går fremad på flere områder, men også, at vejen til en bæredygtig storby er lang. For en storby i vækst er det en fortsat udfordring at skabe bedre vilkår for miljøet. I Teknik- og Miljøudvalget er det vores vision, at byen kan afleveres til kommende generationer i en bedre miljøtilstand, end da vi selv overtog ansvaret. Det er en udfordring, vi har taget på os, og som vi arbejder på at løse hver dag. Men som årets regnskab – det 11. i rækken – viser, er det et langt sejt træk at skabe bedre vilkår for miljøet.

MERE STØJ OG FORURENING FRA FLERE BILER

Hver dag på Københavns gader og veje bliver vi udsat for dem, og måske bruger vi dem selv. De færreste københavnere bliver overraskede over at læse, at bilerne fortsat er skyld i de største af byens miljøproblemer. Støj fra biltrafikken og skadelige partikler fra udstødningen påvirker fortsat mange københavnere

sundhed. Selvom der er kommet flere partikelfiltre på især de tunge køretøjer, bliver det desværre delvist opvejet af en stigning i biltrafikken på 2 pct. i forhold til 2005. I kommunen arbejder vi på at forberede en miljøzoneordning, som også vil have en dæmpende effekt på trafikens belastning af byen fra sommeren 2008, hvor zonen bliver indført.

MERE HUSHOLDNINGSAFFALD, MEN OGSÅ MERE GENBRUG

Hver enkelt københavnere producerede i 2006 ca. 10 kg mere husholdningsaffald end året før. Stigningen skyldes formentlig, at der er kommet flere husstandsdelte gratisaviser i affaldsposen. Til gengæld glæder vi os over, at københavnere er blevet bedre til at genbruge pap, glas og gips, og vi fortsætter derfor arbejdet med at opsætte papbeholdere. Siden 1. august 2006 har det været muligt at smide plastflasker og dåser i glascontainerne, og det har også haft en positiv effekt på genbrugsprocenten.

Kommunen arbejder fortsat på at sikre nem adgang til genbrugsstationer og til de mindre kvartermiljøstationer, så vi kan få endnu bedre affaldssortering. I det nordlige København er der planlagt at anlægge en genbrugsstation, og i 2007 åbner – som den tredje ud af fem planlagte – en kvartermiljøstation i Tingbjerg.

STADIGVÆK MEGET FORURENET JORD OG GRUNDVAND

I oprydningen efter fortidens forurening med affald og kemikalier har drikkevandet og københavnernes sundhed den højeste prioritet. Hele 85 pct. af den jord, der opgraves i forbindelse med bygge- og anlægsaktiviteter i byen, er forurenet. I 2005 vedtog Københavns Kommune en strategi for undersøgelser af jord- og grundvandsforurening, der dels er rettet mod de mobile forureninger, som kan skabe indeklimaproblemer i boliger, og dels mod de forureninger, der truer grundvandet. Ansvar for undersøgelser og afværgeindsats er fra 1. januar 2007 overgået til Hovedstadsregionen.

VANDFORBRUGET FALDER, MEN FOR LANGSOMT

Selvom københavnere kun brugte 119 liter vand i døgnet i 2006, så er der behov for en ekstraordinær indsats for at nå målet om 110 liter vand i døgnet pr. københavnere i 2010. Derfor fortsætter vi med at lave kampagner og tiltag, der skal få københavnere til at spare mere på vandet. Energi- og vandværkstedet har f.eks. haft over 300 skoleklasser på besøg, der har hørt mere om, hvorfor og hvordan vi kan spare på vandet.

CO₂-UDLEDNINGEN STEG VÆSENTLIGT

CO₂-udledningen fra bygas og varme var svagt faldende, men udledningen fra elforbruget steg væsentligt i forhold til 2005. Samtidig stiger CO₂-udledningen fra trafikken, fordi der er kommet endnu mere trafik på vejene. Udledningen af NO_x fra trafikken følger samme uheldige tendens, hvilket er særlig problematisk, fordi udledningen sker i jordhøjde og dermed påvirker københavnere direkte.

BEDRE ADGANG TIL FLERE GRØNNE ÅNDEHULLER

I København arbejder vi målrettet på at skabe grønne omgivelser. Det gør vi bl.a. ved at plante flere træer og forbedre adgangen til byens rekreative områder. I 2006 blev der plantet 226 flere træer, end der blev fældet, og i 2007 forventer vi endnu flere plantede træer, når træplantningskampagnen på Nørrebro er gennemført.

Selvom københavnernes har mulighed for at besøge store grønne områder, som Amager Fælled og Utterslev Mose, har rigtig mange københavnere ikke særlig god adgang til byens rekreative områder. Men i 2006 kom der forbedringer. Den sidste del af cykelruten på Nørrebros gamle baneterræn mellem Jagtvej og Åboulevarden er blevet forvandlet til et grønt bånd, ligesom Søndre Boulevard på Vesterbro er blevet et grønt parkstrøg.

Men det bekymrer os fortsat, at borgere på Vesterbro, Nørrebro og Sundbyvester må nøjes med helt ned til 2-3 m² offentligt grønt areal pr. indbygger, når gennemsnittet i Københavns Kommune er på 30 m² offentligt grønt areal pr. indbygger. Så ud over at skabe nye forbindelser til grønne rekreative områder arbejder vi også på at skabe flere friarealer med grønt islæt i byen, der kan omdannes til rum for leg, ophold og bevægelse. Vi kalder dem FRIMærker, og vi skal have flere af dem på de glemte hjørner og ved de brede, men svagt trafikerede veje.

DEN GODE UDVIKLING I KØBENHAVNS VANDOMRÅDER FASTHOLDES

I dag er det helt naturligt for mange københavnere at besøge de to badeanlæg i havnen i de varme sommermåneder. Badevandskvaliteten er god, selv om kraftige regnskyl stadig kan betyde, at kloakkerne løber over og forurener vandet i havnen. Københavns Energi arbejder på at udbygge spildevandssystemet med flere bassiner, der kan opsamle

kloakvandet, så der kan åbnes op for flere badeanlæg i havnen i fremtiden.

Siden april 2006 har københavnernes lovligt og helt uden fare for helbredet kunne spise de torsk og hornfisk, de fanger ved Lynetten, Fiskerihaven i Nordhavnen og Sluseløbet i Sydhavnen. I Teknik- og Miljøudvalget glæder vi os til, at det også en dag bliver muligt at fiske efter ål, skrubber, sild, aborrer og havørreder, som desværre stadig indeholder for meget kviksølv.

Så selvom somrene i de sidste år har været varme og lange, er vandkvaliteten i både havnen og de indre søer fortsat god. Men i Utterslev Mose og Emdrup Sø er vandkvaliteten under de fastsatte mål. I 2005 blev en restaurationsplan for Utterslev Mose og Emdrup Sø fastlagt i detaljer og udgiften anslået til 60 mio. kr. I 2006 blev der bevilliget midler til første etape af planen, der gennemføres i 2007. Resten af planen mangler stadigvæk finansiering, men i Teknik- og Miljøudvalget arbejder vi på at få planen gennemført.

I Teknik- og Miljøudvalget sidder
Teknik- og Miljøborgmester,
Klaus Bondam (R)
Winnie Berndtson (løsgænger)
Morten Kabell (Ø)
Lotte Thiim Bertelsen (SF)
Hamid El Mousti (A)
Jette Gottlieb (Ø)
Jesper Schou Hansen (V)
Winnie Larsen-Jensen (A)
Johannes Nymark (A)
Karin Storgaard (O)
Monica Thon (R)
Anne Vang (A)

BÆREDYGTIG BYUDVIKLING TRANSPORTSYSTEMET

Københavnerne har fået flere biler: Biltrafikken er især steget i de ydre dele af kommunen, mens cykeltrafikken er nogenlunde konstant. Set over en årrække falder antallet af alvorligt tilskadede i trafikken.

BILTRAFIKKEN STIGER

København er i konstant udvikling. Der bygges nye boliger og skabes nye arbejdspladser, og den stigende velstand medfører, at københavnere køber flere biler. I 2006 blev der i alt kørt 4,6 mio. km i bil pr. døgn på det overordnede københavnske vejnet. Det er en stigning på 2 pct. i forhold til 2005. Biltrafikken er steget

mest i de ydre dele af kommunen. Især motorvejsnettet på Amager bidrager til en meget væsentlig del af stigningen. I de indre dele af kommunen er biltrafikken stort set konstant eller svagt faldende.

CYKELTRAFIKKEN ER STABIL

I 2006 blev der i alt cyklet 1 mio. km pr. døgn på det overordnede københavnske

MÅL FOR TRANSPORT

Københavns Kommune skal sikre et vel-fungerende transportsystem til betjening af byen med en væsentlig mindre miljøpåvirkning end i dag. Det betyder, at den øgede trafikale aktivitet søges tilgodeset ved øget brug af kollektiv trafik og cykel, og at miljøproblemerne søges minimeret (Trafik- og Miljøplan, 2004).

vejnet. Det er stort set det samme som i 2005, mens det er 19 pct. mere end for 10 år siden. I de seneste år har cykeltrafikken holdt sig på et nogenlunde konstant niveau. Brokvartererne og de indre dele af kommunen har den største koncentration af cykeltrafik, og det er også her, den største stigning kan konstateres. I de ydre dele af kommunen med lidt mindre cykelkoncentration er der stagnation eller mindre fald.

Det har ikke været muligt før regnskabet deadline at fremskaffe data for kollektiv trafik og valg af transportmiddel. Der henvises derfor til publikationen Trafikken i København, som forventes at udkomme i juli 2007.

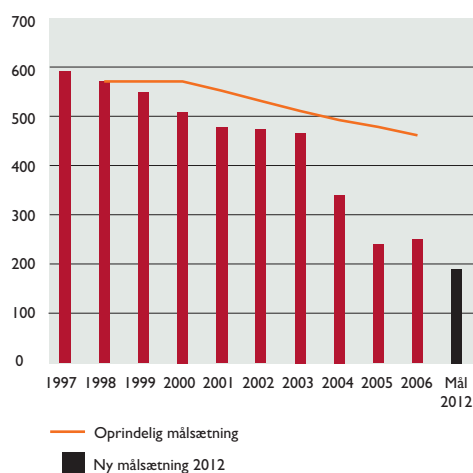
TRAFIKSIKKERHEDEN FORBEDRES

Københavns Kommune har i starten af 2007 udarbejdet en ny trafikikkerhedsplan som opfølgning på den tidligere fra 2000. Dette er gjort på baggrund af, at målet for den hidtidige plan for 2000-2012 blev opnået allerede i 2004.

I den nye plan er målet, at antallet af dræbte og alvorligt tilskadede skal reduceres med 40 pct. frem til 2012 med udgangspunkt i et gennemsnit af årene 2003-2005. For cyklister er målet skærpet til 50 pct., da cyklister udgør den største andel af de tilskadede.

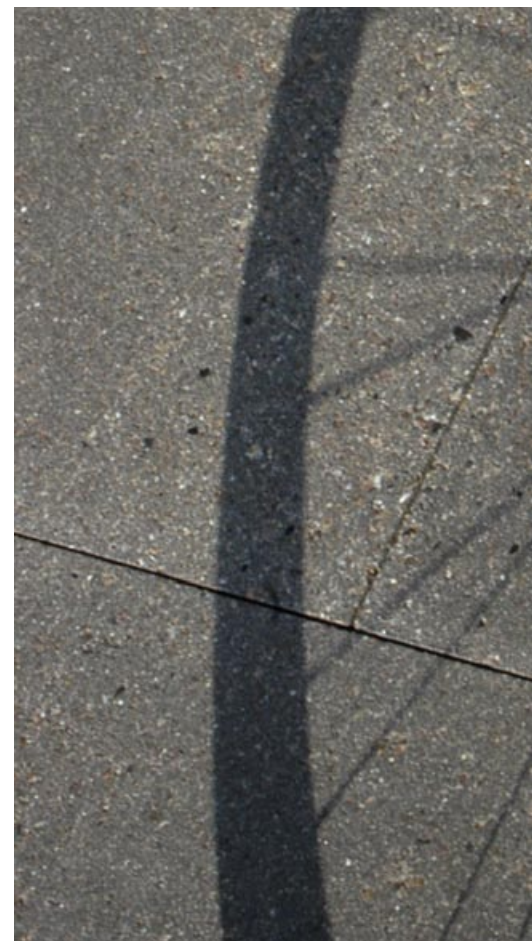
I 2005 kom 118 cyklister, 52 fodgængere, 50 bilister/motorcyklister og 22 knallertkørere alvorligt til skade.

ANTAL ALVORLIGT TILSKADEKOMNE OG DRÆBTE I TRAFIKKEN

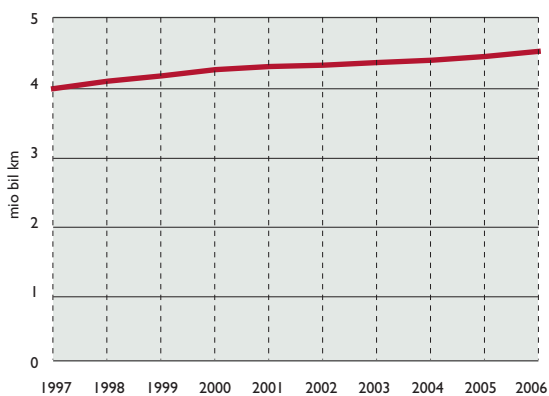

Lille stigning i tilskadede og dræbte

I 2005 kom 118 cyklister, 52 fodgængere, 50 bilister/motorcyklister og 22 knallertkørere alvorligt til skade. Det har ikke været muligt at få data for tilskadede i 2006 fordelt på transportform. Der er primo 2007 udarbejdet en trafikikkerhedsplan med reviderede mål for antal dræbte og alvorligt tilskadede, da målet i den hidtidige plan 2000-2012 blev opnået allerede i 2004.

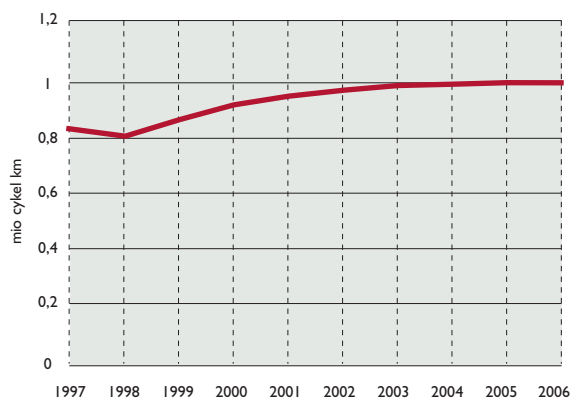
SAMLET ANTAL KM BILKØRSEL I KØBENHAVN
PR. DØGN

Gennem de sidste 10 år er biltrafikken steget med 14 pct.

På det overordnede københavnske vejnet blev der i 2006 i alt kørt 4,6 mio. km i bil pr. døgn, hvilket er en stigning på 2 % i forhold til 2005.

SAMLET ANTAL KM CYKELKØRSEL I KØBENHAVN
PR. DØGN

Cykeltrafikken fortsat på et højt niveau

På det overordnede københavnske vejnet blev der i 2006 cyklet i alt 1 mio. km pr. døgn, hvilket er stort set det samme som i 2005.

BIOLOGISK MANGFOLDIGHED OG REKREATIVE OMRÅDER

Den biologiske mangfoldighed i København fremmes fortsat gennem udfasning af herbicider og nyplantninger af træer. De grønne områder forbedres også, men mange borgere har langt til større rekreative arealer.

UDFASNING AF HERBICIDER

For ti år siden reducerede Københavns Kommune brugen af herbicider fra et niveau omkring 500 liter pr. år til et niveau omkring 40 liter pr. år. Gennem flere år har Teknik- og Miljøforvaltningen samarbejdet med Det Økologiske Råd omkring bekæmpelse af Kæmpe-bjørneklo, som er et væsentligt anvendelsesområde for herbiciderne, og i 2006 faldt forbruget til kun 13 liter. I 2007 skal det prøves helt at udfase herbiciderne.

FLERE TRÆER I KØBENHAVN

Også i 2006 blev der plantet flere træer i Københavns parker og langs de offentlige veje, end der blev fældet. Mens der i 2005 blev plantet 500 flere træer, end der blev fældet, blev der i 2006 kun plantet 226 træer flere, end der blev fældet. En af årsagerne til dette er, at træplantningskampagnen på Nørrebro blev udskudt fra 2006 til 2007.

FORBEDRINGEN I DEN GRØNNE STRUKTUR FORTSÆTTER

København har mange store grønne rekreative områder såsom Amager Fæl-

led og Utterslev Mose, men ikke alle københavnere har lige god adgang til sådanne områder. I 2006 er der dog sket forbedringer. Bl.a. er den sidste delstrækning af cykelruten på det gamle baneteræn gennem Nørrebro mellem Jagtvej og Åboulevarden blevet forvandlet til et grønt bånd, ligesom Søndre Boulevard på Vesterbro er omdannet til et parkstrøg med grønne byrum, der inviterer til ophold, leg og bevægelse. Ud over dette er Vesterbroborgernes adgangsforhold til de grønne arealer i Amager Fælled blevet væsentligt forbedret ved åbningen af cykel- og gangbroen (Bryggebroen) fra Fisketorvet til Islands Brygge.

SKÆV FORDELING AF GRØNNE AREALER

Arbejdet med at skabe forbindelser til grønne og rekreative områder er væsentligt, da fordelingen af offentlige grønne arealer mellem bydelene fortsat er meget skæv. I Københavns Kommune er der i gennemsnit 30 m² grønt og rekreativt areal pr. indbygger, omfattende søer, moser, ferske enge, øvrige naturarealer, parker og grønne områder, mindre anlæg,

MÅL FOR REKREATIVE OMRÅDER OG BIOLOGISK MANGFOLDIGHED

Det kommunale fritidsareal skal være 25 m² pr. indbygger.

Der skal være lettilgængelige muligheder for udendørs ophold til rådighed inden for en afstand af 400 meter fra boligen.

Enhver borger skal kunne se et træ fra sin bolig.

Kvaliteten i eksisterende anlæg skal løbende forbedres.

I forbindelse med planer og nybyggeri skal der tages stilling til, hvordan eksisterende grønne områder og træer kan passes ind i kommende anlæg, og hvordan nye grønne områder og grønne gaderum samt vandområder kan udvikles i lokalområderne.

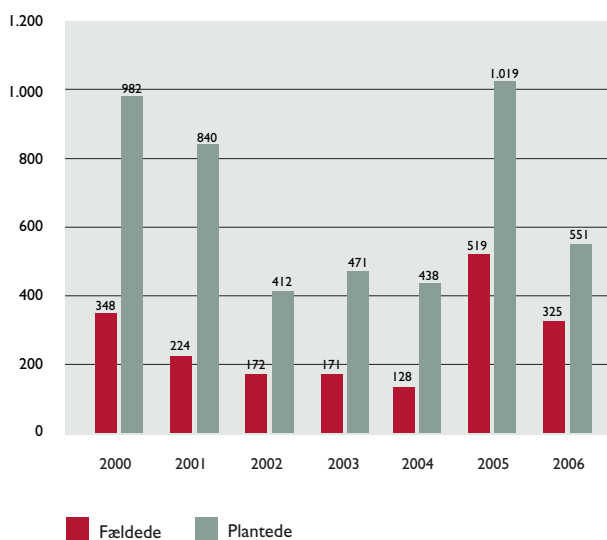
Inden 2007 vil kommunen udvikle en strategi for biologisk mangfoldighed under hensyn til de særlige vilkår, som findes i storbyen.

Herbicider må ikke anvendes på kommunale arealer.

Byens parker og grønne friarealer skal udvikles og plejes efter økologiske principper og med biologisk mangfoldighed for øje.

Børn og unge i alle bydele skal have adgang til grønne områder med varieret natur.

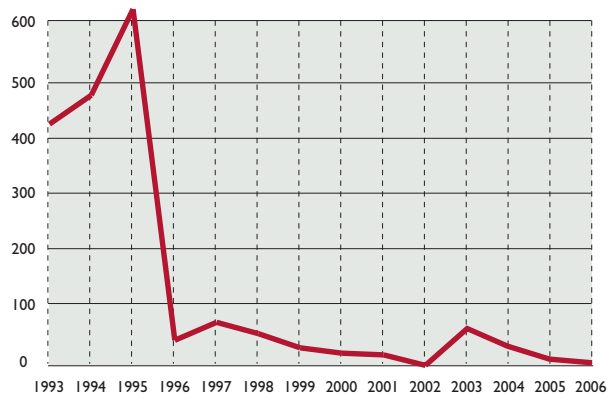
FÆLDEDE OG PLANTEDE TRÆER I PARKER OG PÅ OFFENTLIG VEJ

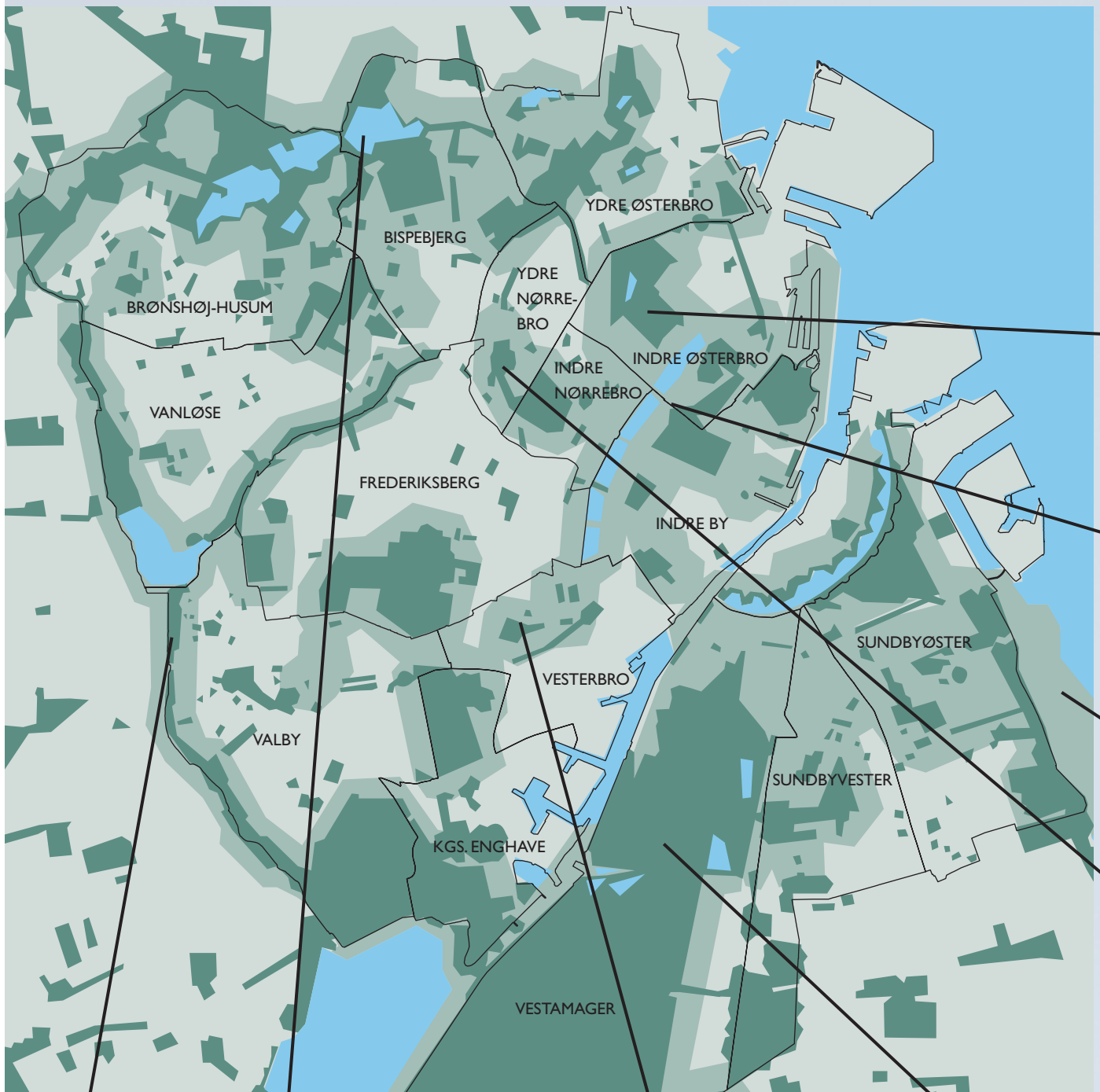

kirkegårdsarealer og fritidshavne. Dette tal er ikke direkte sammenligneligt med måltallet på 25 m² på grund af ændret beregningsmetode. Borgere på Vesterbro, Indre og Ydre Nørrebro og i Sundbyvester må dog stadig nøjes med helt ned til 2-3 m² offentligt grønt areal pr. person.

Ud over at skabe nye forbindelser til grønne og rekreative områder fortsætter kommunen arbejdet med at forbedre kvaliteten i de grønne områder samt mulighederne for at skabe nye friarealer med grønt islæt og omdanne dem til arealer med plads til leg, ophold og bevægelse. Disse såkaldte FRImærker findes fx på de glemte hjørner og brede, men svagt trafikerede veje.

FORBRUG AF KEMISKE UKRUDTSBEKÆMPELSESMIDLER I PARKER OG LANGS OFFENTLIG VEJ

■ Områder der har mindre end 400 m til større rekreative områder ■ Større rekreative områder som parker, kirkegårde og andre naturområder

■ **Vigerslevparken, Damhusengen og -søen, Krogebjergparken og Grøndalsparken** danner en sammenhængende parkstruktur. Københavns Kommune og brugerråd for parkerne vil i løbet af 2006 udarbejde retningslinjer for parkernes fortsatte udvikling.

■ **Utterslev Mose og Vestvolden** spiller en overordentligt vigtig rolle som naturområde, men også som regionalt parkområde ikke mindst for borgere i Bispebjerg, Brønshøj-Husum og Vanløse.

■ **Enghaven** spiller en afgørende betydning for borgerne på Vesterbro, hvor der kun er 2 m² grønt areal pr. indbygger. I de områder, hvor forsyningen af grønne tilbud er lille, er det væsentligt at arbejde på at forbedre kvaliteten i eksisterende anlæg. I 2006 vil Sønder Boulevard blive fornyet.

Lang vej til parkerne fra Vesterbro

Kortet viser, hvilke områder i Københavns Kommune der har mindre end 400 m til større rekreative områder som parker, kirkegårde og andre naturområder. Kortet viser, at især borgere på Vesterbro, Kongens Enghave, dele af Østerbro og Ydre Nørrebro har langt til større rekreative arealer.

■ **Fælledparken** er byens mest benyttede park med ca. 11 mio. besøgende årligt. Parken fungerer både som et lokalt rekreativt parktilbud, men er derudover også kendetegnet ved at være en aktivitetspark, som mange Københavnerne benytter sig af.

■ **Fæstningsringen** ligger som et centralt grønt bånd omkring indre by og giver gode muligheder for daglig rekreation for mange mennesker.

■ **Amager Strandpark** er et nyt parkområde, som i årene fremover skal udvikle sig ikke kun som et lokalt rekreativt tilbud, men som et parktilbud for hele byen. Området vil formentligt blive brugt mest til weekend- og sommerudflugter.

■ **Amager Fælled** ligger i forlængelse af Kalvebod Fælled og danner en grøn kile ganske tæt på Centrum. Der er i øjeblikket ikke så mange mennesker, der bor inden for gåafstand. Men i disse år bygges der intenst på begge sider af Amager Fælled, og flere mennesker vil derfor i fremtiden få glæde af det store og fredelige naturområde.

■ **Nørrebrøparken og Nørrebrø cykelrute** spiller en afgørende betydning for beboerne på Nørrebrø. I løbet af 2006 vil etape mellem Jagtvej og Ågade blive realiseret, og herved vil bydelen for såvel cyklister som gående blive forbundet med Frederiksberg, hvor cykelruten fortsætter til Roskildevejen.

BÆREDYGTIG BYUDVIKLING VANDOMRÅDER

Den gode udvikling i Københavns vandområder fastholdes, og vandområderne udnyttes i høj grad af københavnere til rekreative formål. Selvom somrene i de sidste år har været varme og lange, er vandkvaliteten i både havnen og de indre søer stadig god. Men i Utterslev Mose og Emdrup Sø er vandkvaliteten under de fastsatte mål.

POPULÆRE BADEANLÆG

Siden 2002 har det været muligt at bade i Københavns Havn, og de to badeanlæg i havnen er populære samlingssteder for københavnere i de varme sommermåneder. Sigtedybden er fastholdt og badevandskvaliteten har været god, selvom kraftige regnskyl stadig kan medføre "overløb" fra kloakkerne og dermed overskridelser af grænseværdierne for E.-coli-bakterier.

Københavns Energi arbejder på at udbygge spildevandssystemet med flere bassiner, så der i fremtiden kan åbnes op for flere badeanlæg i havnen. Muligheden for at åbne op for badning i Kalveboderne er imidlertid mere kompliceret, da den også afhænger af, om oplandskom-

munerne gennemfører de nødvendige reduktioner i overløb mv.

MULIGT AT FISKE TORSK OG HORNFIK I HAVNEN

Ud over havnens værdi som badeområde har lystfiskeriet siden april 2006 udviklet sig. Det er lovligt at fiske efter torsk og hornfisk i havnen, mens det stadigvæk ikke er muligt at fiske efter ål, skrubb, sild, aborrer og havørreder, bl.a. på grund af et for stort kviksølvindhold. I samråd mellem Københavns Havn og lystfiskerne i Københavns Kommune er der udpeget tre områder, hvor lystfiskeri er tilladt: Lynetten i Nordhavnen, Fiske-rihavnen i Nordhavnen og Sluseløbet i Sydhavnen.

MÅL FOR VANDOMRÅDER

Københavns Kommune vil sikre, at alle vandområder er rene og klarvandede med et rigt og varieret dyre- og planteliv samt har høj hygiejnisk standard senest i 2015 (Kommuneplan 2005). Målet er bindende i henhold til Miljømålsloven, der implementerer EU's Vandrammedirektiv.

Sedimentkvaliteten i havnen skal forbedres inden udgangen af 2015 (Agenda 21-plan 2004-2007).

Der skal skabes øget biologisk mangfoldighed og rekreativ udnyttelse af de rørlagte vandløb inden 2015 (Agenda 21-plan 2004-2007).

Københavns Kommune vil så vidt muligt friholde arealer over rørlagte vandløbsstrækninger for byggeri og tekniske anlæg (Kommuneplan 2005).

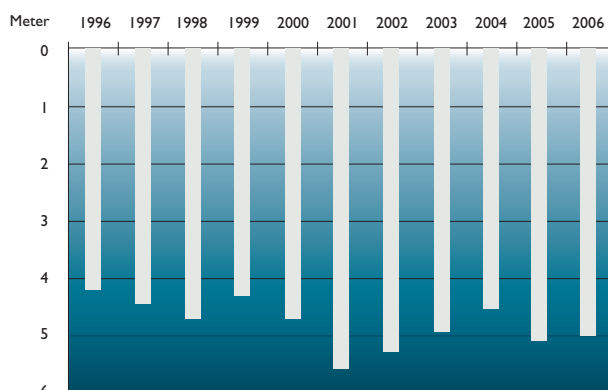

KLART VAND I DE INDRE SØER

For fjerde år i træk lever de indre søer – Skt. Jørgens Sø, Sortedams Sø og Peblinge Sø – nu op til målet for sigtdybden. Sigtdybden er et mål for vandets klarhed og dermed udtryk for, hvor mange alger og ophvirvlet materiale der er i vandet. Arbejdet med forbedringen af vandkvaliteten i de indre søer blev afsluttet i 2006 med anlæg af lavvandede områder med planter langs en række af søbredderne. Disse områder, der fungerer som opvækst- og gydeområder for gedderne, har vist sig at være en succes, idet gedderne bruger områderne og yngler i søerne.

I sommeren 2006 var der en kraftig vækst af trådformige alger, der gav algetæpper på overfladen og dårlig lugt,

SIGTDYBDE I KØBENHAVNS HAVN,
MIDDELVÆRDI MAJ-SEPTEMBER.

men dette påvirker ikke sigtdybden. Når projektet evalueres i 2007, vil det blive vurderet, om det er praktisk og økonomisk muligt at fjerne noget af den tætte plantevækst, der muligvis opstår i de varme måneder.

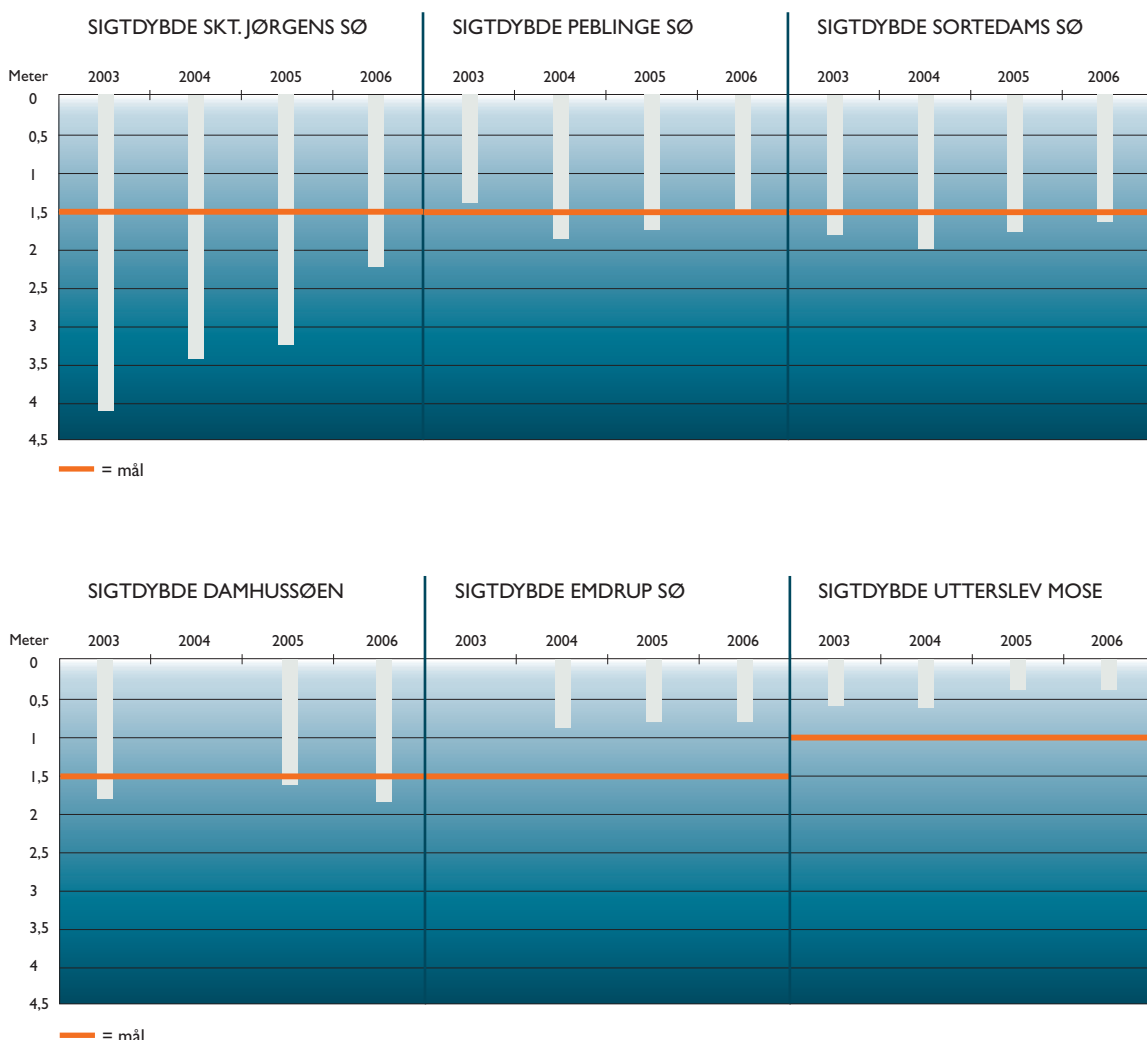
Damhussøen har opfyldt målet for sigtdybden siden 1994, og der er mange aborrer og planter på bunden af søen. Den gode tilstand holdes ved lige ved at sikre mindst mulig belastning fra den forurenede Harrestrup Å.

STORE RESTAURERINGSPROJEKTER I STØBESKEEN

Vandområdeplanen, som Borgerrepræsentationen vedtog i 2004, beskriver tilstandskravene og en række tiltag til restaurering af Utterslev Mose og Em-

drup Sø. I 2005 blev en restaureringsplan fastlagt i detaljer, og i 2006 blev der bevilliget 5 mio. kr. til omlægning af Søborghusrende, så den får et mere slynget forløb. Dele af restaureringsplanen afventer fortsat finansiering, herunder et stop for tilførsel af spildevand og restaurering af vandløbene gennem fjernelse af slammet fra bunden. Alt i alt er udgiften for Københavns Kommune anslået til 60 mio. kr.

I 2006 afsluttedes en undersøgelse af mulighederne for frilægning af Lygte Å, og i 2007 undersøges mulighederne for frilægning af Grøndals Å og Ladegårds Å med henblik på at skabe et eller flere rigtige vandløb, så dyre- og plantelivet får bedre levevilkår, og københavnere får glæde af mere "natur" i byen.

RESSOURCER

FORBRUG AF PRODUKTER OG AFFALDSDANNELSE

Mængden af husholdningsaffald er steget en smule. Til gengæld er københavnere blevet bedre til at genbruge papir, pap, glas og gips. Kommunen arbejder fortsat på at sikre nem adgang til genbrugsstationer.

17

LILLE STIGNING I HUSHOLDNINGSAFFALD

Den samlede mængde affald i København var stort set uændret fra 2004 til 2005 dog med et svagt fald fordelt på alle sektorer. Fra 2005 til 2006 steg mængden af husholdningsaffald en smule med 10 kg affald mere pr. indbygger. En del af denne stigning kan formodentlig tilskrives den øgede mængde husstandsomdelte gratisaviser. Der foreligger endnu ikke tal fra bygge- og anlægs- eller erhvervssektoren for 2006.

FLERE GENBRUGSSTATIONER I NÆRMILJØET

Mængden af affald afleveret på genbrugsstationer steg fra 2005 til 2006. I starten af 2005 lukkede en af kommunens store genbrugsstationer, hvilket betød, at en del af affaldet blev kørt til nabokommunerne. I 2006 er affaldet i højere

grad blevet afleveret på de resterende genbrugsstationer i kommunen, hvilket har været med til at øge presset på dem. Københavns Kommune arbejder fortsat på at sikre borgerne nem adgang til genbrugsstationer og til de mindre kvartermiljøstationer. Der er planlagt en genbrugsstation i det nordlige København, og i 2007 åbner en kvartermiljøstation i Tingbjerg som den tredje ud af fem planlagte. Genbrugsstationerne giver mulighed for at sortere affaldet i mange fraktioner og derved sikre en bedre genanvendelse. Det var i 2006 muligt at sortere affaldet i 24 fraktioner på kommunens genbrugsstationer.

MERE PAPIR, PAP OG GLAS INDSAMLES

Fra 2005 til 2006 steg genanvendelsen af både papir, glas og pap fra husholdninger. For papir blev målet i Affaldsplanen

MÅL FOR AFFALD

Affaldsplan 2008 har fem overordnede målsætninger:

- mindre affald og færre farlige stoffer i affaldet
- bedre udnyttelse af ressourcerne i affaldet og mindre affald til forbrænding og deponering
- mest miljø for pengene
- et affaldssystem, der passer til byen
- et affaldssystem, der er logisk og velkendt.

Herudover sætter Affaldsplanen mål for, hvor meget der skal indsamles af forskellige slags affald, og hvor mange procent af affaldet der skal genanvendes.

INDSAMLET PAPIR, GLAS OG PAP PR. INDBYGGER (KG)

	2004	2005	2006	Mål 2008
Papir	40,8	42,8	45,2	45,0
Glas	12,2	11,7	12,2	19,2
Pap	4,0	4,0	4,8	8,5

Mere papir, glas og pap til genanvendelse

I 2006 har husholdninger afleveret 2,5 kg papir, et halvt kg glas og 1 kg pap mere til genanvendelse end året før. Særligt for pap er det en stor procentvis stigning.

nået, og københavnernes genanvender nu hver 45 kg papir. Det er primært de mange gratisaviser, der er skyld i den stigende genanvendelse. Københavns Kommune introducerede i 2005 en ordning, hvor etageejendomme får afhentet pap. Denne ordning blev udbygget i 2006, og har vist sig at have en betydelig effekt på indsamlingen. Der er dog stadig et stykke vej til målet i affaldsplanen om at 8,5 kg pap pr. indbygger genanvendes i 2008. Opsætningen af papbeholdere fortsætter imidlertid i 2007, og med en fortsat stigning i indsamlingen de kommende år, vil målet kunne nås.

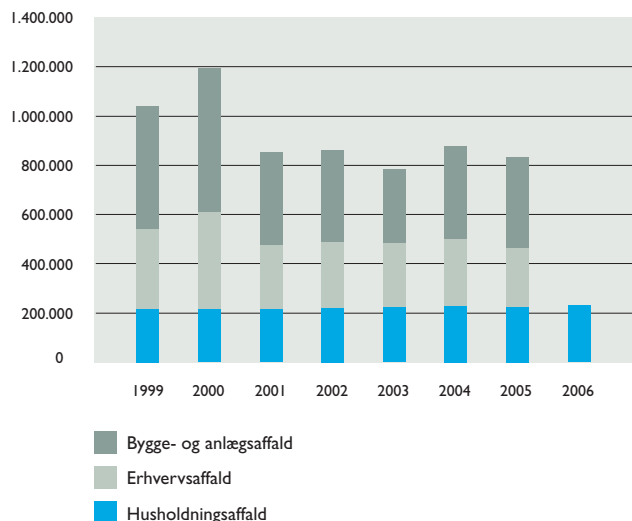
Den 1. august 2006 blev det muligt at smide plastflasker og dåser i glascontainerne. Dette har betydet at stigende mængder glas m.v. indsamles til genan-

vendelse, men også her er der et stykke vej til målet. Bygge- og anlægsaffald ligger stabilt med en genanvendelse på 88 %, hvilket er højere end målsætningen i den gældende affaldsplan. Til gengæld kniber det mere med at nå målsætningen for genanvendelse af erhvervsaffald.

GIPSORDNING EN SUCCES

I 2005 blev der indført nye regler i Københavns Kommune, som sikrer, at gips ikke havner på lossepladser, men i stedet bliver knust og anvendt til nye gipsplader. Både erhverv og borgere, der afleverer deres gipsplader på genbrugsstationer, har taget godt i mod ordningen. I 2006 blev der indsamlet 549 ton gips til genanvendelse alene fra genbrugsstationer. Det er til gavn for miljøet.

AFFALDSMÆNGDER FORDELT PÅ SEKTORER (TON)

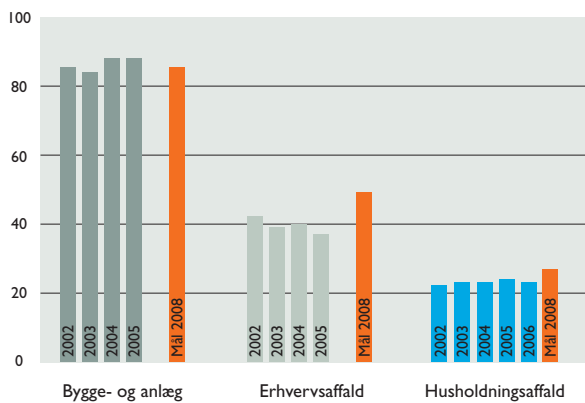
Uændrede affaldsmængder

Den samlede affaldsmængde er forblevet på næsten samme niveau fra 2004 til 2005. Fra 2005 til 2006 er der en svag stigning i mængden af husholdningsaffald. Mængden af erhvervsaffald og bygge- og anlægsaffald i 2006 foreligger først efter det grønne regnskabs deadline.

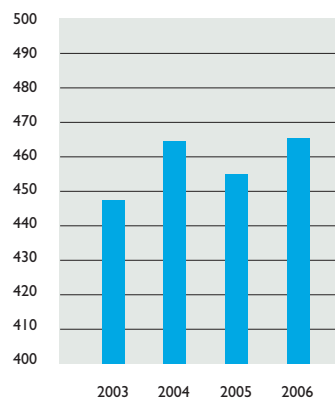
GENANVENDELSE AF AFFALD (PROCENT)

Svagt fald i genanvendelse fra erhverv

Fra 2003 til 2004 steg genanvendelsen af affald fra bygge- og anlægssektoren, og denne andel til genanvendelse er bibeholdt i 2005. For erhvervsaffald er andelen sendt til genanvendelse desværre faldet en smule fra 2004 til 2005. For husholdningsaffald er der ligeledes sket et svagt fald i genanvendelse fra 2005 til 2006. Tallene for genanvendelse af erhvervsaffald og bygge- og anlægsaffald for 2006 foreligger først efter det grønne regnskabs deadline.

HUSHOLDNINGSAFFALD PR. INDBYGGER (KG)

Mere husholdningsaffald

Mængden af husholdningsaffald steg mellem 2005 og 2006 med omkring 10 kg pr. person.

RESSOURCER

ENERGIFORBRUG OG CO₂-UDLEDNING

CO₂-udledningen steg i 2006 på grund af mindre produktion af vedvarende energi og øget eksport af elektricitet til nabolandene. Energiforbruget faldt en smule i husholdningerne og de offentlige institutioner, og her er der stadig et stort potentiale for energibesparelser.

STIGENDE CO₂-UDLEDNING

2006 har været et historisk dårligt år for vindkraften, da vindstyrken kun har været på 85 % af et optimalt år. Da en større andel af elproduktionen dermed stammer fra kul og naturgasfyrede danske kraftværker, er udledningen af kuldioxid (CO₂) steget i 2006. Samtidigt har der i 2006 været en nettoeksport af el fra Danmark til nabolandene, hvilket skyldes mangel på vand i de svenske og norske vandmagasiner. Hermed stiger CO₂-udledningen fra elproduktionen kraftigt, og dette afspejler sig i den samlede CO₂-udledning fra København.

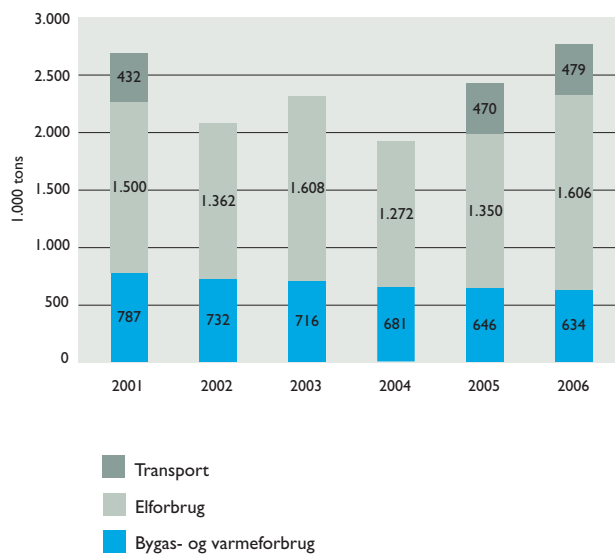
I 2006 er CO₂-udledningen fra forbruget af bygas og varme fortsat svagt

faldende, mens udledningen fra elforbruget er steget væsentligt i forhold til 2005. Samtidigt er CO₂-udledningen fra trafikken fortsat stigende på grund af en større trafikmængde. De tilsvarende tendenser ses for udledningen af kvælstof (NO_x). Her er det specielt den fortsatte stigning i NO_x-udledningen fra trafikken, der er bekymrende, da denne udledning sker i jordhøjde i byen og dermed påvirker byens borgere.

De sidste tre års udsving i CO₂-udledningen skyldes delvist ændrede beregningsmetoder. Miljødeklarationen for el er nu opdelt i en for Vestdanmark (vest for Storebælt) og en for Østdanmark, og da størstedelen af den danske vindkraft

MÅL FOR ENERGI
Københavns Kommunes mål er, at CO₂-udledningen fra energiforbrug, transport og affaldshåndtering skal reduceres med 35 % i perioden 1990-2010.

CO₂-UDLEDNING I KØBENHAVN

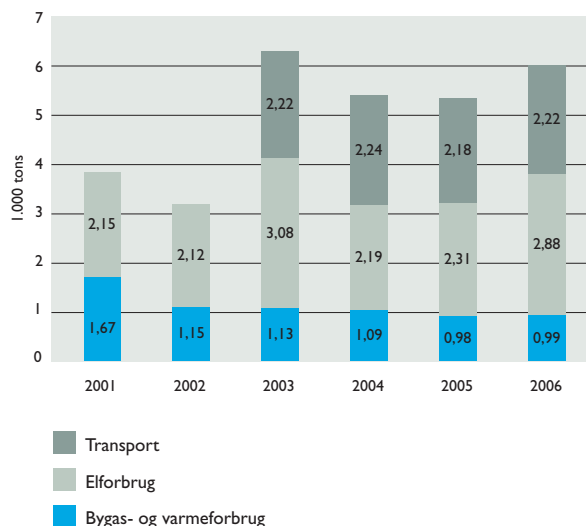

Udslip af CO₂ faldet over tid

Det samlede CO₂-udslip er faldet med ca. 20 % fra 1990 til 2005, men svinger fra år til år. Faldet skyldes først og fremmest, at flere har fået fjernvarme. Stigningen fra 2005 til 2006 skyldes hovedsageligt en mindre produktion af vindkraft og en større eksport af el produceret ved kulraft.

I årene 2002-2004 har det ikke været muligt at skaffe pålidelige data for CO₂-udledningen fra vejtrafikken. Center for Miljø har fra 2005 fået mulighed for at udføre nye og mere præcise beregninger.

NO_x-UDLEDNING FRA KØBENHAVN

er placeret i Vestdanmark, bliver udledningerne fra elproduktionen i Østdanmark større.

NY KLIMASTRATEGI FORSINKET

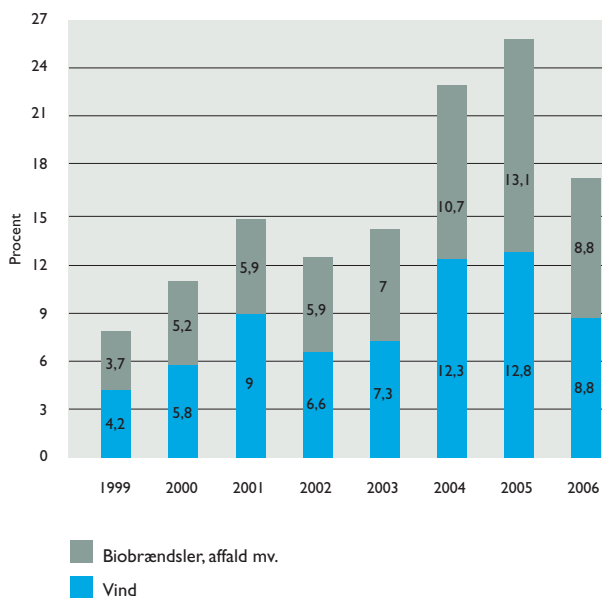
Det var ventet, at der i 2006 skulle vedtages en ny klimastrategi for Københavns Kommune, men arbejdet blev forsinket, og ventes nu behandlet medio 2007. En ny klimastrategi er nødvendig, hvis kommunen skal nå målet om reduktion af CO₂-udledningen med 23 % fra 1990 til 2010, og dermed tage et globalt medansvar.

Det er vurderingen, at der fortsat er potentialer for energibesparelser i de kommunale ejendomme. Derudover vil

NO_x-udledning fra trafikken stiger svagt

De væsentligste kilder til forurening med kvælstofoxider (NO_x) er trafik og kraftværker. Udledningen af NO_x er større fra energiproduktionen end fra trafikken. Men det er trafikens udledning, der har størst betydning for luftkvaliteten i København, da befolkningen udsættes for forureningen direkte i gaderne, før udledningen bliver fortyndet. Stigningen i NO_x fra energiproduktionen skyldes en større produktion fra kulfyrede og naturgasfyrede kraftværker. Der foreligger ikke data for NO_x-udledning fra transport før 2003.

VEDVARENDE ENERGI, ANDEL AF ELPRODUKTION

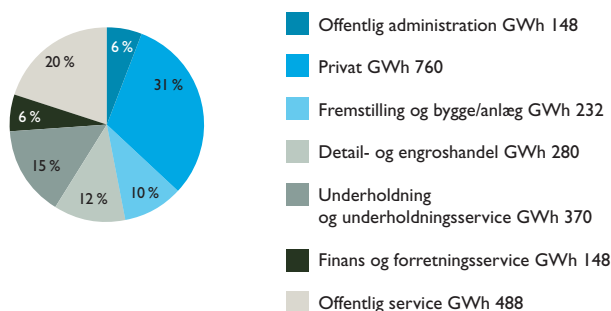

Mindre vindkraft i 2006

Produktionen af vindkraft var lav i 2006, da vindstyrken kun var på 85 % af et normalt år. Tallene for 2004 og frem kan ikke sammenlignes med tidligere år, da opgørelsesmetoden for andelen af vedvarende energi er ændret. Tidligere blev tallene opgjøret i forhold til de aktuelle produktionsforhold fra anlæg i drift inkl. import fra Tyskland og Sverige, men fra og med 2004 er tallene opgjøret i forhold til nettoproduktionen fra anlæg i drift på årsbasis.

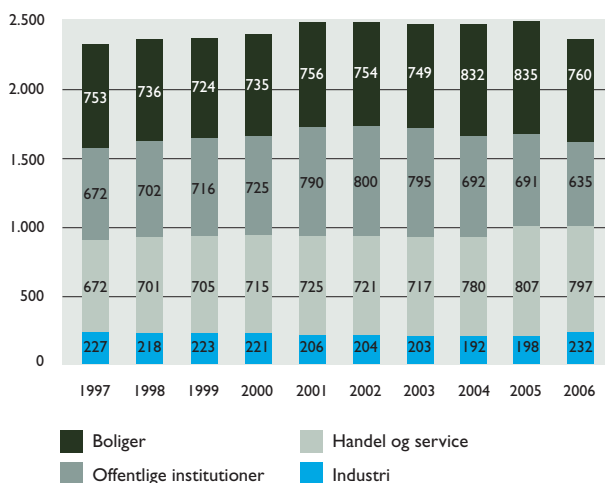
ELFORBRUG FORDELT PÅ SEKTORER (GWh og procentfordeling)

Husholdninger den største forbruger

De private husholdninger er som sektor stadigvæk langt den største forbruger af elektricitet og med den offentlige sektor som den næststørste forbruger. Der må stadig formodes at være et stort potentiale for energibesparelser i de to sektorer med det stigende antal elektriske og elektroniske apparater med "slumrefunktion".

ELFORBRUG FORDELT PÅ SEKTORER (1.000 MWh)

Samlet fald i elforbrug

I 2006 har der, takket være husholdningerne og de offentlige institutioner, været et mindre fald i det samlede elforbrug. Industrien har derimod haft en mindre tilvækst i forbruget. Da der ved årsskiftet 2005-2006 er sket en ændring i ejerskabet og driften af elforsyningen i Københavns Kommune kan ændringen afspejle dette, men for den offentlige sektor er der tale om en fortsat faldende tendens.

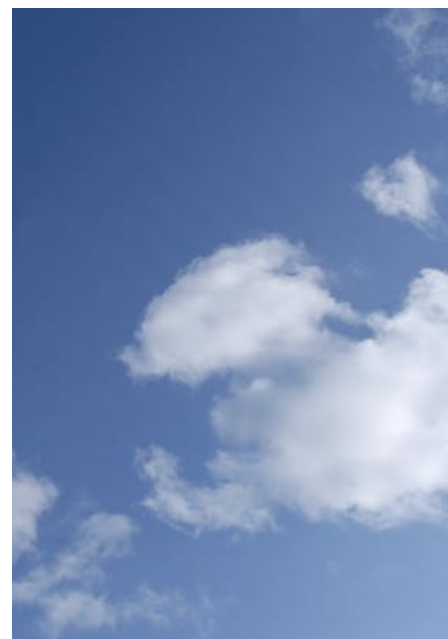
teknologiuudvikling og øget anvendelse af vedvarende energi kunne bidrage til at opnå en reduktion i CO₂-udledningen.

GEOTERMISK VARME

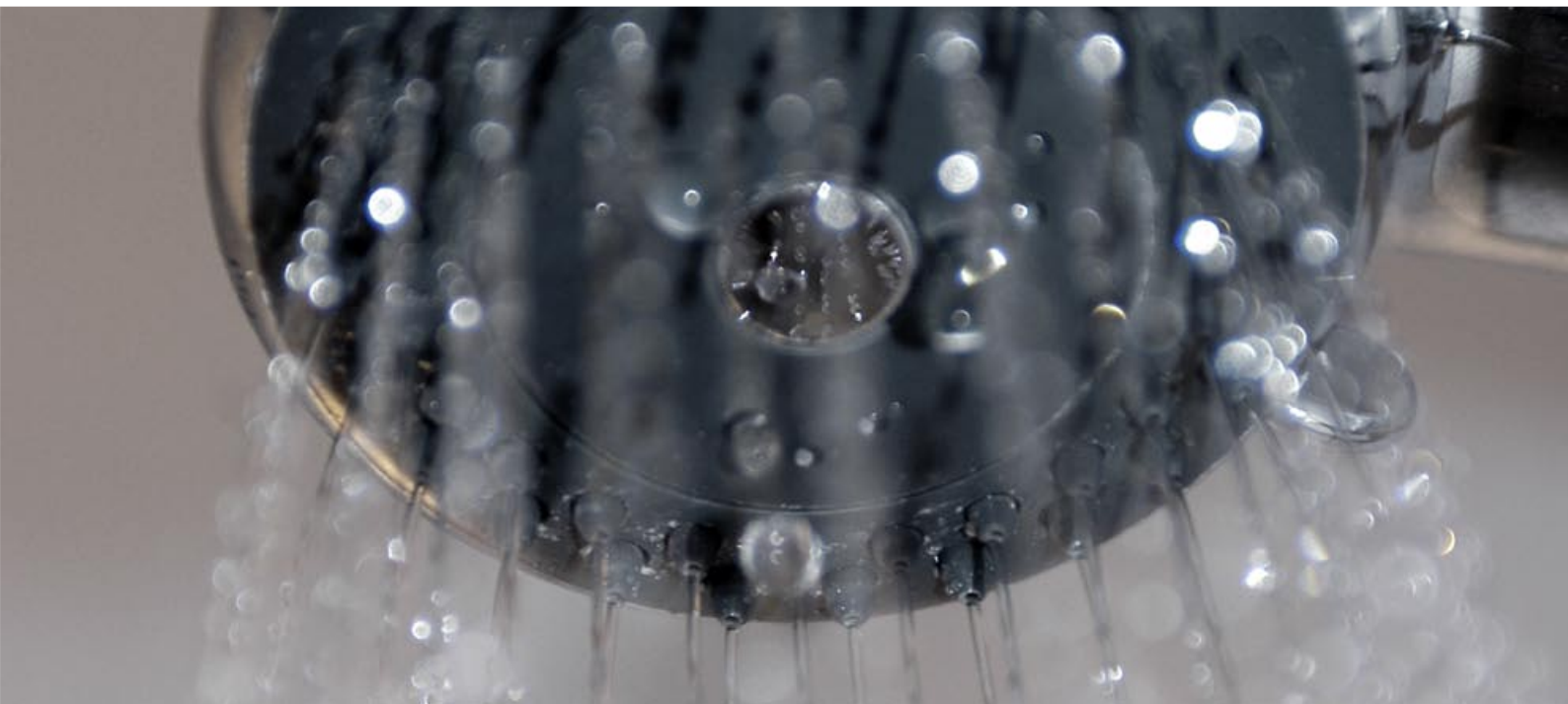
I 2006 blev der indviet et anlæg for geotermisk varmeindvinding ved Amagerværket. Geotermisk varme betyder, at varmen i undergrunden udnyttes. Nede i en dybde af 2,7 km under København ligger der et sandstenslag, hvor der på grund af dybden og undergrundens sammensætning er meget varmt, og i sandstenslaget er der bundet vand, som kan blive pumpet op til overfladen. Når vandet når overfladen har det en temperatur på 73 grader. En del af denne varme udnyttes, hvorefter vandet pumpes tilbage i undergrunden med en temperatur på 17 grader.

Geotermi er naturlig og miljøvenlig varmekilde og det vurderes, at op imod 20 % af de københavnske hjem i fremtiden vil kunne få deres varme fra undergrunden. Det nye anlæg er dog kun beregnet til at kunne levere energi til 5.800 husstande.

Hovedstadens Geotermiske Samarbejde er dannet af Centalkommunernes Transmissionsselskab, Københavns Energi, Vestegnens Kraftvarmeselskab og Dong Energy.

RESSOURCER

VANDFORBRUG OG VANDKVALITET

Københavneres vandforbrug falder fortsat, men der er stadig et stykke til 2010-målet om et forbrug i husholdningerne på 110 liter pr. person pr. døgn. Rådgivning, tilskud til vandbesparende udstyr og kampagner skal bidrage til at sænke forbruget yderligere.

FORTSAT FALD I VANDFORBRUG

Selvom københavneres vandforbrug faldt til 119 liter pr. døgn i 2006, er der fortsat behov for en ekstraordinær indsats, hvis målet om et forbrug på 110 liter pr. døgn pr. person i 2010 skal nås. En støtteordning med tilhørende kampagner har bl.a. fået mange københavnere til at opsætte individuelle vandmålere i lejlighederne og installere vandbesparende toiletter med to skyl. Fremover vil kommunen fortsat lave kampagner og tiltag, som kan få københavnere til at spare endnu mere på vandet, ligesom støtteordningen vil blive videreført og intensiveret.

NY SKOV BESKYTTER GRUNDVAND

Københavns Energi har gennem de seneste år været med til at etablere otte lokale vandsamarbejder med kommuner og lokale vandværker i indvindingsområderne med henblik på at sikre det fælles grundvand. I 2006 har indsatsen i de enkelte vandsamarbejder bestået af et bredt

udvalg af aktiviteter – fra lukning af ubenyttede brønde og boringer over opbygning af fælles databaser for overvågning af grundvandskvalitet til kortlægning af forureningskilder og informationskampagner mod brugen af pesticider.

Et af virkemidlerne i grundvandsbeskyttelsen er mere skov. Dette giver en permanent sikring mod forurening, da det er forbudt at bruge pesticider og kunstgødning samt at oplagre forurenende stoffer i skovene. Siden Københavns Kommune indgik en samarbejdsaftale med Miljøministeriet i 2002, er der indgået en række aftaler med lokale kommuner om rejsning af ny skov i udvalgte områder for vandindvinding. Efterhånden vil der ske opkøb af typisk landbrugsjord indenfor de udpegede områder. Også i 2006 er der indgået aftaler om skovrejsning. En ny vejledning fra Miljøstyrelsen om beskyttelse af boringsnære indvindingsområder forventes at sætte yderligere gang i opkøb og anden regulering af grundvandstruende aktiviteter på sådanne arealer.

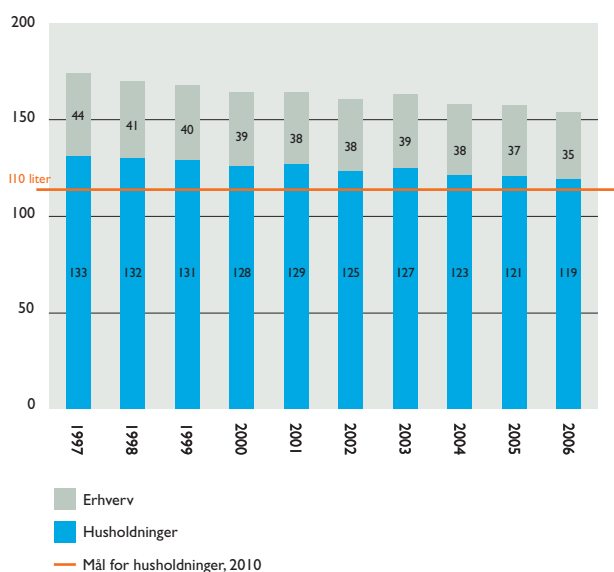
MÅL FOR VANDFORBRUG OG VANDKVALITET

Kommunen vil reducere vandforbruget, så drikkevandskvaliteten og forsyningen sikres, og der tages hensyn til naturen i de områder, hvor vandet indvindes (Vandforsyningsplan 2006).

Vandforbruget i husholdninger skal reduceres til 110 liter pr. døgn pr. person i 2010 (Vandforsyningsplan 2006).

Vandforbruget i erhvervslivet skal reduceres til 34 liter pr. døgn pr. person i 2010 (Vandforsyningsplan 2006).

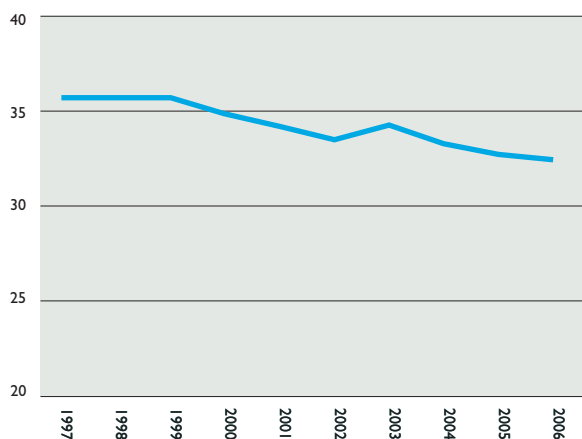
VANDFORBRUG PR. INDBYGGER, 1997-2006
(LITER PR. INDBYGGER PR. DØGN)

Københavnerne bruger mindre vand

Også i 2006 brugte københavnernes mindre vand. Både husholdningernes og virksomhedernes forbrug pr. indbygger pr. døgn er faldet med 2 liter siden 2005.

SAMLET VANDFORBRUG 1997-2006 (MIO. M³)

Samlet vandforbrug falder langsomt

I 2006 er Københavns samlede forbrug af vand faldet med cirka 2 % i forhold til 2005, og i alt ca. 11 % siden 1996. Faldet skyldes mindre forbrug i husholdninger og i erhvervssektoren.

RÅDGIVNING OG TILSKUD

Københavns Energis Vandrådgivning har i 2006 medvirket i flere forskellige projekter, der skal være med til at reducere københavnernes vandforbrug. På årets Miljøfestival blev der rådgivet om vandbesparelser, og der er sendt et kampagnebrev ud til boligforeningerne med oplysninger om tilskudsordninger til opsætning af individuelle vandmålere. Når der installeres individuelle vandmålere i etageejendomme sker der et fald i vandforbruget, da der hermed kommer fokus på forbruget, og vandbesparelser belønnes med en mindre regning.

I 2007 kan alle boligforeninger i Københavns Kommune fortsat søge tilskud til vandbesparende 2-skyls toiletter. Disse toiletter kan reguleres efter stort og lille skyl og bruger dermed mindre vand til glæde for både natur og pengepung.

BØRN OG UNGE PÅ VANDVÆRKSTED

Der bliver også gjort en stor indsats for at rådgive børn og unge om hvorfor og hvordan, der kan spares på vandet. Energi- og Vandværkstedet, hvor der i 2006 var hele 7.700 besøgende, er et godt eksempel på dette. Mere end 300 skoleklasser lærte om forbrug af vand, el, varme og gas, og blev klogere på, hvor vandet fra toiletet løber hen. Desuden vil en ny film om vand og spildevand "Vandspejlet", blive integreret i undervisningen på Energi- og Vandværkstedet.

Endelig er der udviklet en undervisningshjemmeside – www.vandetsvej.dk – som henvender sig til børn i 6.-10. klasse. Vandets vej er en omfattende hjemmeside, der omhandler de fleste aspekter indenfor vandets naturlige og kulturelle kredsløb. I Vandets vej bringes eleverne tæt på virkeligheden, og de præsenteres for den verden og de problemstillinger, som beskæftiger de fagfolk, der arbejder med vandforsyning og spildevandshåndtering.

MILJØ OG SUNDHED

LUFT- OG STØJFORURENING

Trafikken er den væsentligste kilde til luft- og støjforurening i byen, og den påvirker københavnernes sundhed. Stort set alle kommunens dieselskøretøjer har fået monteret partikelfiltre, men den positive effekt opvejes delvist af en stigende trafikmængde. I 2007 vil kommunen arbejde videre med planerne om miljøzoner.

25

HØJT NIVEAU FOR PARTIKLER OG KVÆLSTOFDIOXID

I 2005 fortsatte det for høje niveau for både grove partikler (PM10) og kvælstofdioxid (NO₂) i målingerne på H.C. Andersens Boulevard. Trafikken er i begge tilfælde den væsentligste årsag til både partiklerne og kvælstofdioxiden, selvom et stigende antal biler er udstyret med katalysator eller partikelfilter. Katalysatorernes positive effekt på udstødningens indhold af kvælstofdioxid er til dels blevet opvejet af en stigende trafikmængde. For partiklerne er problemet, at mange ældre lastbiler samt personbiler med dieselmotor ikke er udstyret med partikelfiltre. Det har ikke været muligt at fremskaffe data for 2006 inden regnskabs deadline.

OVERSKRIDELSE AF GRÆNSEVÆRDIER

Det fortsat høje niveau for partikler og kvælstofoxider betyder, at de EU-grænseværdier, der er fastsat med virkning fra 1.

januar 2005, er overskredet. Ud fra den nuværende udvikling må der desuden forudses problemer med at overholde de lavere grænseværdier fra 1. januar 2010. I København er der kun målinger fra H.C. Andersens Boulevard, men tilsvarende overskridelser af EU's grænseværdier må forventes i andre af kommunens stærkt trafikerede gader. Prognoser for 2010 viser, at der forventes at være omkring 80 gadestrækninger i København, hvor grænseværdien for kvælstofoxid på 40 µg/m³ ikke overholdes.

Partikelforureningen fra trafikken er et stort sundhedsproblem for folk, der bor og færdes i København. Det er især luftvejssygdomme, kræft og kredsløbs-sygdomme, som forværres af luftforureningen, men den er også skyld i for tidlige dødsfald. Kvælstofdioxid besværer vejrtrækningen hos især astmatikere og folk med kroniske luftvejssygdomme. Længere tids påvirkning af kvælstofdioxid er også mistænkt for at give hyppigere luftvejsinfektioner hos børn

MÅL FOR LUFTFORURENING

Luftkvaliteten i København skal være så god, at miljøet og befolkningens sundhed ikke skades (Agenda 21-plan 2004-2007).

Københavns Kommune vil arbejde for løbende at forbedre luftkvaliteten i gaderne med henblik på, at grænseværdierne bliver overholdt, samt at trafikens energiforbrug og CO₂-udslip begrænses (Kommuneplan 2005).

Københavns Kommune vil lokalisere boliger og institutioner, så borgernes sundhed ikke skades af støj, luftforurening eller forurennet jord (Kommuneplan 2005).

MILJØZONER STADIG PÅ DAGSORDENEN

I 2006 vedtog Folketinget loven om miljøzoner, men med væsentlige svækkelser i forhold til de ønsker, København og andre kommuner havde om at indføre påbud om partikelfiltre på lastbiler. Stort set alle Københavns Kommunes egne dieseldrøjetøjer har fået monteret partikelfiltre, men de knap 200 lastbiler og busser udgør imidlertid kun en marginal del af de tunge køretøjer, der dagligt kører i byen. Kommunen kræver dog også partikelfiltre på tunge dieseldrøjetøjer, der ejes af entreprenører og andre, der arbejder for kommunen. I 2007 vil Kø-

benhavns Kommune arbejde videre med planerne om miljøzoner.

SKÆRPEDE KRAV TIL STØJDÆMPNING

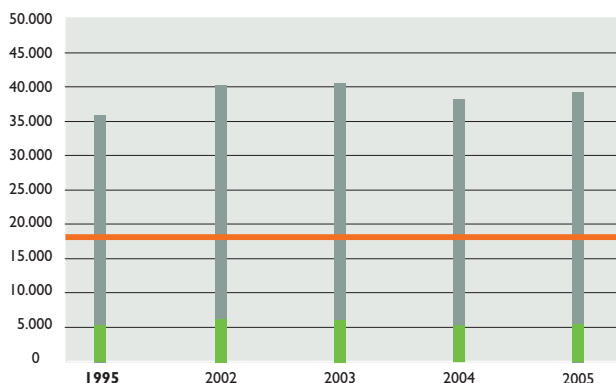
I Københavns Kommune er 40.000 boliger plaget af stærk og vedvarende støj fra busser, biler og lastbiler. Kommunen arbejder derfor løbende med støjbe- grænsning i den fysiske planlægning ved at stille krav til nybyggeri, trafiksanering, hastighedsnedsættelser mv. I 2005 blev der derfor vedtaget et nyt sæt retnings- linjer for trafikstøj ved nybyggeri, som skærper kravene til støjdæmpning, når man vil bygge nyt.

MÅL FOR STØJ

Inden 2010 er antallet af boliger, der er belastet med trafikstøj over 65 dB, halveret i forhold til 1995 (Kommuneplan 2005).

På længere sigt må støjen fra trafik i områ- der med boliger, institutioner og rekreation ikke overstige 55 dB og dermed skade borgernes sundhed (Kommuneplan 2005).

ANTAL BOLIGER MED STØJBELASTNING OVER 65 dB (A)

Langt fra støjmålet

Støjbelastede boliger i Kø- benhavn. Målsætningen er en halvering af antallet er stærkt støjbelastede boliger over 65 dB i forhold til 1995

— = mål 2010. Antal boliger med støjbelastning over 65 dB.

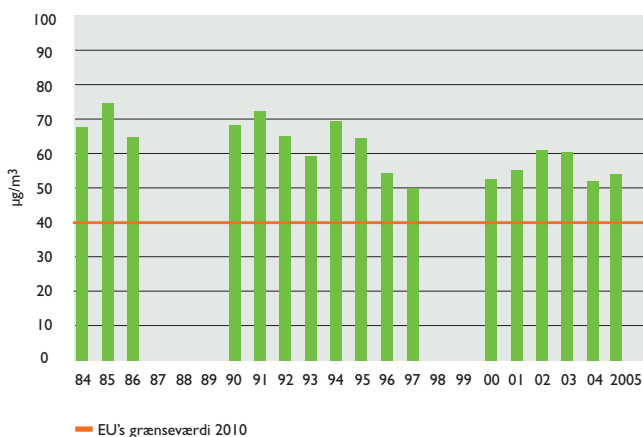
■ Mere end 70 dB(A)

■ Mere end 65 dB(A)

Et nyt EU-direktiv gør, at der pr. 1. juli 2007 indføres en ny metode til at opgøre trafikstøjen i større byer i hele EU. Resultatet af den nye beregningsmetode vil blive offentliggjort i sommeren 2007. På den baggrund har det ikke været muligt at opnå nye tal for antallet af støjplagede boliger i 2006. Politikerne i Københavns Kommune har besluttet, at der i forlængelse af ovenstående kortlægning, skal udarbejdes en handlingsplan for støjreduktion af skoler og daginstitutioner. Handlingsplanen vil blive forelagt Teknik- og Miljøudvalget i efteråret 2007.

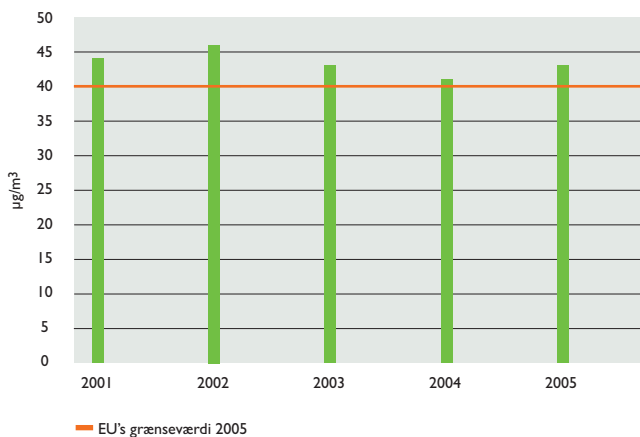
LUFTENS INDHOLD AF KVÆLSTOFDIOXID, NO₂
ÅRSMIDDELVÆRDI H.C. ANDERSENS BOULEVARD

I 2005 er der igen for meget kvælstofdioxid (NO₂) i luften

I 2005 er grænseværdien for NO₂ på 40 µg/m³ igen overskredet. På trods af at stort set alle personbiler i dag er forsynet med en katalysator, er der kun sket et mindre fald i NO₂-niveauerne. Overskridelserne på H.C. Andersens Boulevard er ikke et isoleret fænomen. Prognoser for 2010 viser, at der på det tidspunkt forventes at være omkring 80 gadestrækninger i København, hvor NO₂-grænseværdien ikke er overholdt. Det har ikke været muligt at fremskaffe nye data for 2006 inden regnskabs deadline.

LUFTENS INDHOLD AF PARTIKLER (PM 10)
ÅRSMIDDELVÆRDI H.C. ANDERSENS BOULEVARD

2005 overskrider grænseværdien for partikler

På de mest trafikerede gader i København ligger PM10-niveauerne over grænseværdien, som skal være overholdt ved udgangen af 2005. Figuren viser PM10-niveauerne på H.C. Andersens Boulevard, som i 2005 lå over årsgrænseværdien på 40 µg/m³. Når man måler luftens indhold af partikler, deler man typisk partiklerne op i tre forskellige kategorier, nemlig grove partikler kaldet PM10, fine partikler kaldet PM2,5 og ultrafine partikler. Selvom de fine og ultrafine partikler er de mest sundhedsskadelige, har EU foreløbigt kun fastsat grænseværdier for de grove partikler (PM10). Det har ikke været muligt at fremskaffe nye data for 2006 inden regnskabs deadline.

MILJØ OG SUNDHED JORD- OG GRUNDVANDSFORURENING

Jordforureningen i København er omfattende. I oprydningen efter fortidens forurening med affald og kemikalier har drikkevandsinteresser og befolkningens sundhed den højeste prioritet.

HÅRDT RAMT AF FORTIDENS SYNDER

Jorden i Københavns Kommune er hårdt ramt af fortidens synder såsom opfyldning med affald og forurening med blyholdig benzin. Hele 85 pct. af den jord, der opgraves i forbindelse med bygge- og anlægsaktiviteter i byen antages at være forurenet.

DRIKKEVAND PRIORITERES

Københavns Kommune vedtog i 2005 en strategi for undersøgelser af jord- og grundvandsforurening, der dels er rettet mod de mobile forureninger, som kan skabe indeklima-problemer i boliger, og dels mod de forureninger, der truer grundvandet. Dette betyder, at grunde, der ligger i områder med særlige drikkevandsinteresser, er blevet undersøgt og rensset først, hvorimod grunde i områder med begrænset drikkevandsinteresse har

haft lavest prioritet. Ansvar for undersøgelser og afværgeindsats er fra 1. januar 2007 overgået til Hovedstadsregionen. Københavns Kommune indvinder ikke i dag grundvand til drikkevandsforsyning, men Frederiksberg Kommune har indvindingsfelter, der strækker sig ind i Københavns Kommune. Københavns Energi, der forsyner blandt andet Københavns Kommune med drikkevand, indvinder drikkevandet over det meste af Sjælland.

FORURENET JORD RENSES ELLER DEPONERES

Kommunen gør en særlig indsats for at løse de problemer, forureningen giver, og for at sætte håndteringen af forurenet jord i system har Kommunen udarbejdet et regulativ for anvisning af forurenet jord. Regulativet skal følges, når forurenet jord overskrider Miljøstyrelsens

MÅL FOR JORD- OG GRUNDVANDSFORURENING

Kommunen vil fjerne eller minimere virkninger af forurenet jord for borgernes sundhed og for grundvandet (Kommuneplan 2005).

Kommunen vil sikre, at jordforurening ikke udgør en indeklima- og kontaktrisiko for borgerne. Dette mål skal nås inden for 17 år (Strategi for indsats mod jord- og grundvandsforurening 2003).

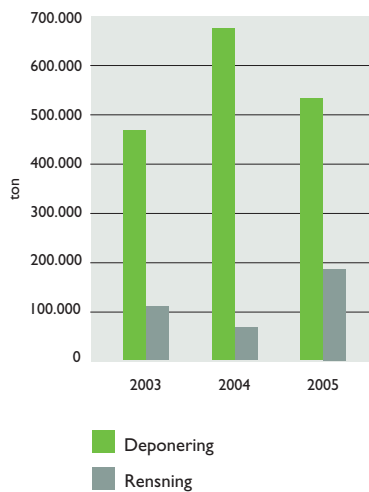

nationalt vejledende værdi for jordkvalitetskriterier. En del af jorden er forurenet med stoffer, der kan fjernes ved rensning, mens andet jord deponeres uden videre behandling. Jordkvalitetskriterierne skal sikre, at den frie og mest følsomme anvendelse af jorden er sundhedsmæssigt forsvarlig, hvilket kan være i forbindelse med private haver, børnehaver og legepladser, hvor det specielt er hensynet til en direkte udsættelse af småbørn for forureningen, der sætter grænserne.

I tabellen ses mængden af forurenet jord, der er bortskaffet fra Københavns Kommune til enten rensning/behandling eller deponering hos godkendte modtageanlæg. Ændringerne gennem årene afspejler dels bygge- og anlægsaktiviteterne i København, dels ændringer i Jordforureningsloven, Anmeldebekendtgørelsen og forureningskortlægninger, der sætter fokus på jordforurening

BORTSKAFFET FORURENET JORD
FRA KØBENHAVNS KOMMUNE

Mere jordrensning

Figuren viser fordelingen af forurenet jord til henholdsvis rensning og deponering i årene 2003 til 2005. Det har ikke været muligt at fremskaffe data for 2006 inden regnskabet deadline.

FORANKRING HOS BORGERE OG VIRKSOMHEDER

Københavns Kommune vil sikre, at miljøhensyn bliver en naturlig del af hverdagen for borgere, organisationer og virksomheder, så alle tager del i ansvaret for at skabe en bæredygtig by. I 2006 blev der gjort meget ud af koblingen mellem integration og miljøforbedringer.

INDVANDRERKVINDER SOM MILJØFORMIDLERE

Den 1. marts 2006 startede et nyt miljøformidlerprojektet i Mimersgade, hvor der blev ansat ni arbejdsløse indvandrerkvinder af forskellig nationalitet. Efter tre ugers undervisning i miljø, kropssprog og formidling, stemte kvinderne dørklokker hos mere end 1.000 indvandrerfamilier i området og gennemførte 314 grønne hjemmebesøg med information om ressourcebesparelser, affaldssortering, indeklimate og kemikalier. Kvinderne har også holdt foredrag på sprogskoler, i børnehaver m.m. I dag er otte af kvinderne enten i arbejde eller under uddannelse. Projektet modtog Dogmemiljøprisen 2006.

I november og december 2006 blev projektet fulgt op af et frivilligt miljøambassadørkursus, hvor ca. 60 kvinder modtog teoretisk og praktisk undervisning om el, vand, varme, affald, kemikalier og indeklimate. Kursusdeltagerne forpligtede sig til at viderebringe sin viden til familie og bekendte, og 59 kvinder fik diplom på at være miljøambassadører. Efter planen skal projektet fortsætte i 2007, hvor otte af de 59 miljøambassadører ansættes til at afslutte de grønne besøg i Mimersgadekvarteret.

AKTIVE AGENDA 21-CENTRE

I 2006 blev de fem Agenda 21-centre på Bispebjerg, Indre Nørrebro, Vesterbro, Valby og Sundbyøster samt de tre satellitter på Østerbro, Ydre Nørrebro og Kongens Enghave støttet med i alt 8,25 mio. kr., og de igangsatte et større antal aktiviteter og projekter i samarbejde med

et bredt felt af både lokale og kommunale samarbejdspartnere.

Centrene har spillet en igangsættende, koordinerende og innovativ rolle ved at igangsætte aktiviteter inden for en lang række områder. Eksempelvis var Bispebjerg Miljøcenter i 2006 medvirkende til at oprette et nyt Videncenter for Frisører og Kosmetikere, der har til formål at forebygge miljø- og arbejdsmiljøproblemer i branchen. Sundbyøster Agenda-center uddannede 75 Agenda 21-ambassadører med anden etnisk baggrund, der i egne personlige netværk skal oplyse om miljø. Grøn Vesterbro etablerede et Naturværksted på Vesterbro for de 3-6-årige, hvor de kan dyrke have, Miljøsatelitten på ydre Nørrebro var med til at starte en grøn handelsstandsforening i Jægersborggade, og flere Agenda 21-centre har produceret en folder, der skal gøre det lettere for københavnernes at handle miljøvenligt ind.

EN MILLION TIL LOKALE MILJØPROJEKTER

Agenda 21-puljen har i 2006 støttet 25 forskellige miljøprojekter med i alt 1,15 mio. kr. Det har været et fælles mål for alle projekter at skabe lokal interesse og dialog om miljø. Projekterne spænder over ressourceforbrug og affald, grønne områder, trafikbelastning og delebiler samt økologisk havebrug mv. På det grønne område omkring Karens Minde i Kongens Enghave har puljen fx støttet foreningen Børnenes Dyremark, som fremmer børn og unges bevidsthed om økologi gennem pasning og samvær med dyr.

MÅL FOR FORANKRING

Boligområderne skal inddrages i at udarbejde lokale Agenda 21-planer.

Kommunen vil støtte lokale miljøprojekter.

Erhvervslivet skal inddrages formelt i udvikling af et bedre miljø.

Inden udgangen af 2008 har Københavns Miljønetværk 350 medlemmer. Københavns Miljønetværk skal rumme flere netværk, der repræsenterer forskellige brancher.

Inden udgangen af 2008 har 900 forskellige virksomheder deltaget i en af netværkets aktiviteter.

Antallet af miljøcertificerede offentlige og private virksomheder i København skal øges fra 39 i 2003 til mindst 100 i 2008.

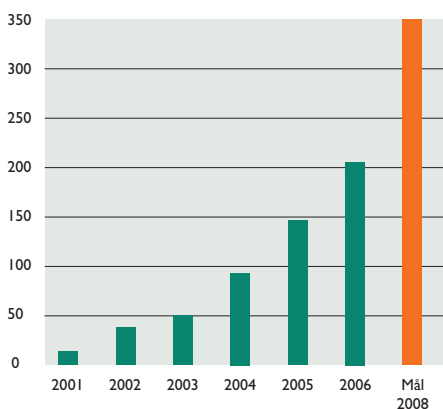

VOKSEVÆRK I KØBENHAVNS MILJØNETVÆRK

Københavns Miljønetværk fik 55 nye medlemmer i 2006, så det i dag tæller 203 forskellige virksomheder. Målet er 350 medlemmer i 2008. Siden starten i 2001 har formålet med miljønetværket været at styrke virksomhedernes miljøarbejde gennem vejledning og undervisning samt informations- og erfaringsudveksling. Antallet af deltagere på miljønetværkets kurser og temamøder stiger støt, og i 2006 deltog yderligere 150 forskellige virksomheder. Dermed

MEDLEMMER I KØBENHAVNS MILJØNETVÆRK

Flere medlemmer i Miljønetværket

Ved starten i 2001 havde Københavns Miljønetværk 13 medlemmer, som hovedsageligt var industrivirksomheder. Ved udgangen af 2006 var der 203 medlemmer. Medlemskaren er godt på vej til at afspejle erhvervs sammensætningen i København.

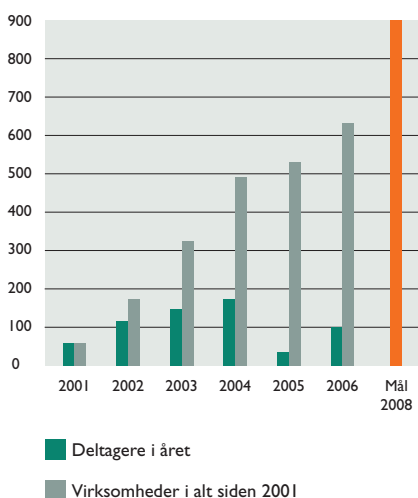
VIRKSOMHEDER I KØBENHAVNS KOMMUNE MED ET CERTIFICERET MILJØLEDELSESSYSTEM (EMAS ELLER ISO 14001)

	2002	2003	2004	2005	2006
Kommunale virksomheder	1	4	25	48	60
Private virksomheder	44	46	28	26	36

Miljøledelse breder sig i kommunale virksomheder

Det samlede antal miljøcertificerede virksomheder var 94 i 2006, men det er svært at sige noget eksakt om antallet af private virksomheder, da større virksomheder og koncerner samler deres certifikater i ét i stedet for flere. Den relativt store stigning skyldes kommunale virksomheder, der er blevet certificeret. Antallet er steget fra 48 i 2005 til 60 i 2006.

VIRKSOMHEDER SOM HAR DELTAGET I ET
ELLER FLERE AF KØBENHAVNS MILJØ-
NETVÆRKSARRANGEMENTER

har i alt 675 virksomheder deltaget i en af netværkets aktiviteter.

Med omkring 30.000 virksomheder i København er det stadig en stor udfordring for Københavns Miljønetværk at tiltrække nye medlemmer samtidig med, at netværket fastholdes og udvikles som et attraktivt og nyttigt tilbud for de allerede eksisterende medlemmer.

I dag fokuserer miljønetværket især på industrivirksomheder og butikker. Fremover vil netværket gøre en ekstra indsats for at fremme den frivillige og forebyggende miljøindsats blandt Københavns mange kontorvirksomheder. Miljønetværket vil også se på engrosvirksomhederne, hvor der er store potentialer for miljøforbedringer. Til at styrke denne indsats er der udviklet koncepter for miljøstyring for kontorvirksomheder og "Grønne Butikker".

Miljøstyringskonceptet for kontorvirksomheder omfatter en treårig tjekliste. Virksomhederne udvælger selv, om de vil arbejde med strømforbrug, transport, papir- og elektronikaffald eller andet.

Grøn Butik-konceptet omfatter også en treårig tjekliste, som fx kan dreje sig om at nedsætte butikkens forbrug af el og farlige kemikalier eller øge genanvendelsen af affald. Butikker, der er med i ordningen, kan markedsføre sig som "Grøn Butik". Det sker bl.a. ved hjælp af et mærkat, som forbrugerne kan

orientere sig efter, og som gør det lettere for dem at støtte en miljørigtig udvikling. Ud over "Grønne Butikker" blev der i 2006 også markedsført konceptet "Grønne Frisører", hvor der især har været fokus på kemien i de produkter, der anvendes til hårplejen.

MILJØLEDELSE I OFFENTLIGE OG PRIVATE VIRKSOMHEDER

Det er blevet sværere at opgøre antallet af miljøcertificerede virksomheder i Københavns Kommune, både de kommunale og de private. Dette skyldes bl.a., at flere og flere virksomheder vælger at samle deres enheder under ét certifikat, uanset at de ligger fordelt over hele landet – eller Europa for den sags skyld. Dette giver en besparelse på omkostningerne til certificering, og det samme gør sig gældende for de kommunale virksomheder. I 2006 indgik Københavns Kommune en aftale med Det Norske Veritas Danmark A/S om ISO 14001-certificering af hele Københavns Kommune inden udgangen af 2008. Dette vil fra 2007 foregå på syv certifikater, hvor hvert certifikat dækker en hel forvaltning. Københavns Kommunes Grønne Regnskab redegør nærmere for udviklingen.

FÆLLES UDVIKLING AF GRØNNE REGNSKABER

Fem kommuner i miljösamrådet ”Dogme 2000 for kommuner og miljø” indledte i 2004 et fælles udviklingsprojekt med støtte fra EU’s Life-program. De fem kommuner er: Albertslund, Ballerup, Fredericia, Herning og København.

I Dogme-projektet er der bl.a. blevet udviklet et forslag til en fælles model for grønne regnskaber, som kan bruges i alle dogmekommuner. Modellen dækker ni områder, der tilsammen karakteriserer en bæredygtig kommune: energi, materialer (affald og kemi), vand, jord, luft, støj, natur og de to tværgående områder planlægning og forankring.

For hvert område er formuleret et pejlemærke, som beskriver en ideel bæredygtighedstilstand, som alle dogmekommuner forpligter sig til at arbejde hen imod. Den enkelte kommune skal udarbejde deres egne handlingsplaner for hvert område.

Til hvert af de ni områder er knyttet en-fire indikatorer, der kan fortælle noget om, hvor langt den enkelte kommune er fra tilstanden beskrevet i pejlemærket.

Udviklingsprojektet har testet 25 indikatorer fordelt på alle ni områder, og er nået frem til, at det giver mening at arbejde videre med følgende 15 indikatorer:

JORD OG GRUNDVAND

- Gennemsnitligt indhold af problemstoffer i almene vandværkers boringer.
- Sommervandføring og smådyrfauna i vandløb.
- Mængde bortskaffet forurenede jord.

NATUR

- Areal grønne områder/vandområder i pct. af totalt kommuneareal.
- Afstanden fra boliger til grønne områder/vandområder.

KEMIKALIER

- Indhold af NPE, PFOS, DEHP og Hg i indløb til renselanlæg.
- Kommunens indkøb af miljømærkede produkter.
- Kommunens indkøb af økologiske produkter.
- Andel landbrug/km² landbrugsjord, der dyrkes traditionelt/økologisk.
- Andel private husejere/private virksomheder/boligforeninger i kommunen, der anvender pesticider (kemiske ukrudtsmidler).

ENERGI

- CO₂- og NO_x-udledning fra husholdninger, offentlige/kommunale bygninger, industri/erhverv samt vejtrafik.

LUFT

- Luftens indhold af NO₂ og partikler (pm10).

STØJ

- Antal boliger og antal personer, som bor i boliger, der udsættes for støjbelastning fra hhv. vejtrafik, togtrafik, flytrafik og virksomheder (opgjort i givne dB-intervaller).

PLANLÆGNING

- Antal lokalplaner for administrative erhverv, der ikke er placeret stationsnært.
- Kommuneplanens udlagte areal i landzone til boligformål.

Læs mere om Dogme 2000-samarbejdet og om Lifeprojektet på www.dogme2000.org/life. Her kan du også læse mere om test og datagrundlag for alle 25 indikatorer, som indgik i testarbejdet.

HER ER DER HJÆLP AT HENTE

INFORMATION OM KØBENHAVNERNES GRØNNE REGNSKAB:

Københavnernes Grønne Regnskab 2006 fås både på tryk og i elektronisk form. Den trykte udgave kan bestilles ved henvendelse til Center for Miljø, tlf. 33 66 58 00, miljøe@tmf.kk.dk. En pdf-udgave af regnskabet kan downloades fra Center for Miljø's hjemmeside www.miljoe.kk.dk.

INFORMATION OM:

- Trafik

Center for Trafik, Njalsgade 13, 2300 København S,
tlf. 33 66 35 00, www.vejpark.kk.dk

- Rekreative områder og biologisk mangfoldighed

- Vandområder

Center for Park og Natur, Njalsgade 13, 2300 København S,
tlf. 33 66 35 00, www.vejpark.kk.dk

- Affald

- Luftforurening og støj

- Jord- og grundvandsforurening

- Københavns Miljønetværk

- Agenda 21-centre

Center for Miljø, Kalvebod Brygge 45, 1502 København V,
tlf. 33 6 58 00, www.miljoe.kk.dk

- Energiproduktion og energiforbrug

- Vandforbrug og vandkvalitet

Københavns Energi, Ørestads Boulevard 35, 2300 København,
tlf. 33 95 33 95, www.ke.dk

AGENDA 21-CENTRE OG -SATELITTER

Bispebjerg Miljøcenter

Lygten Station, Lygten 2
2400 København NV
Tlf. 35 85 01 68 / 35 85 01 69
info@bimi.dk
www.bimi.dk

Miljøsatellit Ydre Nørrebro

Informateket, Stefansgade 3
2200 København N
Tlf. 35 87 45 23
kirsten@bimi.dk
www.bimi.dk

Agendacenter Sundbyøster

Kvarterhuset
Jemtelandsgade 3, 1.sal
2300 København S
Tlf. 82 32 58 10
center@a21sundby.dk
www.a21sundby.dk

Agenda 21 Center Indre Nørrebro

Blegdamsvej 4B
2200 København N
Tlf. 35 30 19 24
debat@norrebro.nu
www.norrebro.nu

Satellit Agenda 21 Østerbro

Silkeborggade 2
2100 København Ø
Tlf. 29 25 86 55
dahlmadsen@gmail.com
www.agenda21oesterbro.dk

Grøn Vesterbro - Agenda 21- center

Valdemarsgade 4
1665 København V
Tlf. 33 22 95 22

Grøn Valby - Agenda 21-center

Valby Langgade 92
2500 Valby
Tlf. 35 10 95 25
info@groenvalby.dk
www.groenvalby.dk

Satellit Kgs. Enghave

Karens Minde, Wagnersvej 19
2450 København SV
Tlf. 36 14 84 50
info@groensydhavn.dk
www.sydhavnen.net/groensydhavn

KØBENHAVNS KOMMUNE

Teknik- og Miljøforvaltningen
Center for Miljø
Kalvebod Brygge 45
1502 København V

Telefon: 33 66 58 00
Telefax: 33 66 71 33

Email: miljoe@tmf.kk.dk
www.miljoe.kk.dk

Design og layout: Operate A/S
Oplag: 2.000

Fotos: Birgitte Røddik

Forsidefoto: Slusen i Sydhavnen

Tryk: Princo Holbæk-Hedehusene
(EMAS og ISO 14001-certificeret)

Tryksagen er svanemærket og trykt på
CyclusPrint

ISBN-nr.: 978-87-7072-002-1

